

ХАМТЫН ХҮСӨӨР ХАЗААРЛАХА ХЭРЭГТЭЙ

Россин Федерацийн Генеральна прокурор Ю.И. Скуратов Улаан-Удэ ерэжэ, Буряад Республикын хуули сахилгын зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадалсаба гээд мэдээлээн байхабди.

Буряад Республикын прокурор А.Ф. Покацкий тус зүблөөн дээрэ эмдхэл хэхэдэ, гэмтэ ябадалтай тэнсэл хэхэ талаар республика соо мүнөө дээрээ тохёолдоһон байдал тухай дэлгэрэнгүйгээр хөөрөжэ үгэһэн байна. "Гэмтэ ябадал гаргалгын тоо республика доторнай 1995 ондо, 1994 онтой сасуулбал, 16 процентээр ургаһан байна" гэжэ тэрэ онсолбо. Яахдааб гэхэдэ, хуули сахилгын зургаанууд гэмтэ ябадалда эсэргүү тэмсэл ябуулхадаа, олон бэрхэшлүүлгэтэй ушархаһаа гадна ажал ябуулгадаа элдэб адуунуудыг гаргана гэжэ тэмдэглээд, хуули сахилгын хойноһоо хиналта зарим районуудта хангалтагүйгөөр бээлүүлэгдэнэ гэжэ зааба. Бэшүүрэй, Хяагтын, Ивалгын, Баргажанай болон бусад хэдэ хэдэн районуудта һүүлэй үедэ энэ талаар бирагүйхэн байдал тохёолдонхой. Гол шалтагаанинь гэхэдэ, районий прокуратурын талаһаа хиналтын хүдэлмэри һайнаар ябуулагданагүй гэжэ республикын прокурор тэмдэглээ. Эдэ хэлэһэн үгэнүүдэ баталхын тула тэрэ олон тоо, баримтагуудыг эмдхэл соогоо дурдаба. Гэбэшье алаха хюдаха, хулгайлха, дээрмэдэхэ, хулиган ааша гаргаха ябадалтай тэмсэл республикын хуули сахилгын зургаануудай хамтын хүсөөр һайжаруулаха ёһотойбди гэхэн тобшолол хэгдэһэн байна.

Удаань эмдхэл тушаа үгэ хэлэгшэд гэмтэ ябадалтай тэнсэлэ һайжаруулхын тула ямар хэмжээнүүдэе абаха ёһотойб гэжэ таамагла. Аудрахалнуудыг оруулба.

Жэһнээхэдэ, Тарбагатайн районий прокурор М.А. Иванов үгэ хэлэхэдэ, моральна болон материална хохидолдо ороһондой эд зоорини эзэдтэнь бусааха гэхэн эрилтэ олонхи ушарта хубхай хоһон

хоёрэлдоон болоод дүүрэдэг, тийгэжэ мүнөөнэй эрхэ байдалда хуулийн тэрэ статья дүүргэгдэнгүй үлэнэ гэхэн тобшолол хэбэ. - Хуулийн наһа гүйсөөгүйшүүлэй дунда манай райондо ямаршье хүдэлмэри ябуулагдадаггүй байгаа. Олон хүбүүд, басагад һурадагыһегүй, ажалладагыһегүй. Эдэнэр гэмтэ ябадал гаргаха замда орохоор бэлэн хүнүүд гээшэ, - гэжэ тэрэ нэмэбэ.

Районий прокуратура гэмтэ ябадалһаа һэргылхэ талаар хэмжээнүүдэе абаһан байна.

Тус районий прокуратурада гомдол оруулагшдад тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ 1994 ондо прокуратурада 170 гомдол ороһон байбал, 1995 ондо 270 гомдол ороо гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Тийхэдэ прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд районий холын һуурийн, тосхонуудай хүн зонтой уулзалгануудыг үнгэргэжэ, тэдэнэй гомдолнуудаар хэмжээнүүдэе хараалдаг байна.

Улаан-Удын Октябрьска районий прокурор М.Н. Бураков, Яруунын районий прокурор В.И. Малханов, республикын ФСБ-гэй управленийн начальник В.И. Халанов зүблөөн дээрэ үгэ хэлэб.

Буряад Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр И.И. Калашников үгэ хэлэхэдэ, ороноймнай мүнөөнэй экономикаса байдал гэмтэ ябадалай һүжэрхэ хэрэгтэ нүлөөлнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Гэмтэ ябадал гаргалгшдад диилэнхи хубини ажал хэдэггүй, мүн урдань сүүдүүлһэн хүнүүд эзэлнэ. Гэхэтэй хамта бүхы гэмтэ ябадалай 50 процентые һогтуу хүнүүд хэнэ, - гэжэ тэрэ хэлэб. Тиймэһээ архи багаар худалдааг болохо, архидалгатай тэмсэл ябуулаха талаар хэмжээнүүдэе хараалха хэрэгтэй байгаа гэбэ.

Республикын дотоодын хэрэгүүдэй албанһаа һүүлэй үедэ юу гаран хүдэлмэрилэгшэд гаража ошоһон байна. Шалтагаанинь гэхэдэ, ажалуудалай талаар таарам жагүй эрхэ байдал

болоно.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэлэ һуладхахагүйбди. Манда мүнэн зоорини талаар туһаламжа хэрэгтэй, - гэжэ министр хэлэб.

Зүблөөн дээрэ Россин Федерацийн Генеральна прокурор Ю.И. Скуратов үгэ хэлэбэ.

Прокуратурын үүргэ нүлөөе доошолуула һэдэлгэ гаргалгшдад байгаа. Гэбэшье тиймэ һэдэлгын бээлүүлэгдэнгүйн һайшаалтай. Мүнөө "Прокуратура тухай" Россин Федерацийн Хуули бэлдэгдээд байнхай. Тус Хуулида түшгэлэн ажалаа ябуулхада, манай үүргэ ба ажалаймнай шанар дээшлэхэ ёһотой, - гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэлэ Россин Федерацийн эрхэтэнэй эрхэнүүд ба сүлөөнүүдэе хамгаалаг түрүүшын ээлжэний зорилго болоно. Федеральна хуулинууд һайнаар дүүргэгдэнгүй. Энэ талаар прокуратурын зүгһөө хиналта муугаар бээлүүлэгдэжэ, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дутаалдана. Гэмтэ ябадалһаа һэргылхэ талаар хүдэлмэри һайнаар ябуулха, "Олоной шодон хурса" гэдэгтэл, хамтын хүсэ хабаадуулаха хэрэгтэй гэжэ Ю.И. Скуратов һануулба.

Сутлаанай һүүлээр Чечен Республикада боложо байһан дайн тухай юу хэлэхэбта гэхэн асуудалда Ю.И. Скуратов хариусахадаа, тэндэ мүнэн зөөри үлүү ехээр гаргашалагдана гээд хэлэдэгшье буруу гэбэ. Россин сэрэгшэдтэ хэрэгтэй мүнэн тэндэ гаргашалагдана гэжэ тэмдэглэбэ.

С. ОЧИРОВ, манай корресп.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Генеральна прокурор Ю. И. Скуратов уулзалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ПРЕЗИДЕНТЫН ТУШААЛДА КАНДИДАДУУД

Манай газетын байгша оной январин 26-най дугаарай нэгэдэххи хуудаһанда "Россин Федерацийн Президентын тушаалда кандидатууд" гэхэн гаршаг доро кандидатуудай нэрэ, обог, алдарые бэшэһэн байгаабди. Мүнөө Президентын тушаалда кандидатуудыг дэбжүүлэгдэһэн ёһоорнь саашадань үргэлжэлүүлхэмнай.

15. Александр Владимирович Лобанов, 1960 ондо түрэхэн, "Союз легковых машин" гэхэн россин-финскэ предприятиян президент, Улаан-Удэ хото.

16. Артём Михайлович Тарасов, 1950 ондо түрэхэн, "Консолидация" гэжэ профсоюзудай уласхоорондын конфедерацийн экономикаса асуудалнуудай талаар советник, Москва хото.

17. Сергей Владимирович Зырянов, 1960 ондо түрэхэн, "Лайф" гэжэ хубийн предприятиян президент, Красноярск хото.

18. Владимир Васильевич Воронин, 1937 ондо түрэхэн, пенсионер, Москва хото.

19. Владимир Алексеевич Брынцалов, 1946 ондо түрэхэн, Россин Федеральна Сутлаанай Гүрэнэй Дүүмын депутат, Московско область.

20. Владимир Волкович Жириновский, 1946 ондо түрэхэн, ЛДПР-эй түрүүлэгшэ, РФ-гэй Федеральна Сутлаанай Гүрэнэй Дүүмын депутат.

21. Борис Григорьевич Фёдоров, 1958 ондо түрэхэн, РФ-гэй Федеральна сутлаанай Гүрэнэй Дүүмын депутат, Москва хото.

22. Анатолий Степанович Сидоров, 1933 ондо түрэхэн, Экономикын ба олзын хэрэг эрхилэгшэдэй институтай директор, Москва хото.

23. Александр Иванович Лебедь, 1950 ондо түрэхэн, Гүрэнэй Дүүмын депутат, Ород бүлгэмүүдэй конгрессэй Национальна Соведэй гэшүүн, Москва хото.

24. Галина Васильевна Старовойтова, 1946 ондо түрэхэн РФ-гэй Федеральна Сутлаанай Гүрэнэй Дүүмын депутат, Москва хото.

25. Сергей Борисович Скворцов, 1929 ондо түрэхэн, "Арадай газетын" ахмад редактор, Москва хото.

26. Николай Николаевич Лысенко, 1961 ондо түрэхэн, Россин Национально-республиканска партиин Түбэй Соведэй түрүүлэгшэ, Санкт-Петербург хото.

27. Михаил Сергеевич Горбачёв, 1931 ондо түрэхэн, Россин Социально-экономикаса болон политологическа шэнжэлгэнүүдэй уласхоорондын жасын президент, Москва хото.

28. Валерий Марксович Смирнов, 1928 ондо түрэхэн, "Арад зоноо абаралгын хүдэлөөнэй" гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, Москва хото.

29. Ян Иванович Колдунов, 1927 ондо түрэхэн, пенсионер, Москвагай областиин Юбилейный хото.

30. Александр Петрович Баркашов, 1953 ондо түрэхэн, "Русско-национальное единство" гэжэ ниитын-политическэ соведэй түрүүлэгшэ, Москва хото.

САГААЛГАНАЙ ҮЕДЭ ИВАЛГЫН ДАСАНДА БОЛОХО ХУРАЛ МҮРГЭЛНҮҮД

Сагаан нарада зорюулагдаһан хурал февральин 15-да балингуудыг адислалгаар эхилхэ.

Февральин 16-да арбан сахиусадай хурал болохо.

Февральин 17-до - Дүжүүбэ. Өөдөн шобойлгожо, үбһөөр ороёжо хэгдээд, ёһололой үедэ дүргэдэг гүрэм (дүрсэ) дошхон Чойжол сахиусанай аман болон гээшэ. Таанад бүхэнэй нэрһээ ламанар Чойжол сахиусанда говор шэмэглэгдэжэ бүтээгдэһэн балингуудыг үргэжэ, тэрэнэй үршөөл хайра гуйна. Тиймэһээ зуураһан талха мэтын юумэндэ бузар баршадаа, бүхы муугаа шэнгээгээб гэжэ сэдхэхэдэ гэн тула ехэ түүдэг руу тэрэнэ хаяжа болохогүй. Иймэ зүйлнүүдэе галдаха ондоотүүдэг байха.

Еши-Лодой римбүүшэ, Жамбал-Ринчин наарамба, хамба лама энэ жэлдэ Дүжүүбэрин уншалга бүтээхэ.

Февральин 18-19-нэй һүни Нама сахиусанай хурал болохо. Энэ һүни Нама сахиусан эрхэ мэдэлһингээ бүхы түби газарнуудыг эрьедэг заншалтай юм. Тиймэһээ үршөөл хайрадань хүртэхэ гээбэл, эртэхэнэ бодоод, Нама сахиусанай залархатай сасуу наранай гарахыг утгаха ёһотой.

Февральин 19-дэ Сагаалган (нэгэн шэнэ). Энэ үдэр Хиин мориодо модондо уяжа, хийдхүүлдэг. Тийгэбэл бүхы жэлдэ урагшатай байхат.

Февральин 20 (хоёр шэнэ). Табан хаан сахиусан хурагдаха. Февральин 20-һоо мартын 5 хүртээр Монлам - Сагаан нарын хурал.

Шэнэ жэлэй эрэхэдэ, хүнэй бэеын байдал һайншье, муушье тээшээ худилдаг байха юм. Наһанай зэргээр хэн нэгэндэ муу жэл гэжэ тудабал, халтадтаа элдэб бэрхэшээл, тодхор тохёолдожо магад. Тиймэһээ эдэ мэтые сарахын тула дасанда абарал заһалай уншалга гүрэмүүдэе захилада болоно. Тийхэдэ бусад зондо туһалжа, буян хэжэ ябаха гээшэ эрхим абарал аршалалта болодог гэжэ бү мартагты.

Ивалгын дасанай бүхы ламанарай зүгһөө Буряад орной бүхы хүн зонини өрэхөө байгаа Сагаалганаар амаршалжа, шэнэ жэлдэ баяр жаргалантай ажаһуухыг хүснэбди.

ДАСАНАЙ ЗАХИРГААН.

Малай үбэлжэлгэ - шанга шалгалта

ИИГЭЖЭ БАЙХАДА,
ЮУН БОЛОХОБ?

Ямаршые ажал хэрэгийг зүндэнь орхижорхиходо, анхарал оролдолгын гүйсэд хандуулагдахыаа болиходо, аргагүй түргэн муудадаг лэ даа. Жэшээлхэдэ, мүнөө хүдөө ажахыда түрэн түрын, засагай зургаануудай, үйлдбэриие хүтэлбэрилдэг ноёд байдайшые зүгһөө өөдэтэй анхарал табихааа болёод, бүхы юумэндэ хайша хэрэг болошоод байхадань, анханай колхоз, совхозуудай хү наалиин фермэнүүд, малай гүүртэнүүд, хонидой отаранууд ямар байдалтай болоод байна гэжэ харана ха юмбибди.

Һаяшаг бидэ аймагайнгаа Хэрээтын хүдөө ажыхын хамтын предприятиян ("Дружба " колхоз байһан), мүн "Еланский" колхозой фермэнүүдтэ ябажа, малай үбэлжэлгын ямараар үнгэргэгдэжэ байһаниие хараабди.

Абаһаар хэлэхэдэ, одоолурма таһархаар, ханаагаашые зобохоор, юрэдөө, иихэдээ юун боложо байна гэшэб гэжэ халаглан хэлэхээр байдал эндэ үзэгдэнэлдаа.

Урдань малай үбэлжэлгэ гэшэ эгээл харюусалгатай, хүшэр хүндэшые хаһа гэжэ тоологдодог, энээндэ али анхаралшые хандуулагдадаг байгаа. Партийн райкомой, райгүйсэdkомой, хүдөө ажыхын албан зургаануудай түлөөлэгшэд үдэр бүри шахуу ээлжээгээр фермэ, гүүртэнүүдтэ ябажа, ажыхинуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ амар зай үзүүлдэггүй бэлэй. Тиигэжэ байхадань ажыхинуудай ноёдшые миин һууха аргагүй, малшадаа баһал хашартай болотороо эрьежэ, шадал зэргээрээ ажалдань туһалха, хэрэгтэй юумдэр али аргаар хангаха гэжэ оролдодог байһаниинь элитэ.

Эдэ бүгдэ юрэл ёһын тэдыдэ, миин зоной нюдэ бүрлүүлхын тула хэгдэдэг байгаа. Юрын зоной ажал, ажабайдал тушаа

бодотоор ханаагаа табиха ушар үгы һэн гэжэ мүнөө зариман хэлэдэг. Би энэниинь зүб гэхгүй байнаб.

Урда жэлнүүдтэ тэрэ дээрэ дурсагдаһан ажыхинуудай фермэнүүдтэ оло дахин лэ ябадаг нэм. Илангаяа үбэлэй хүйтэнэй үедэ һаалишад, малшадай ажалай эрхэ байдалые заахашые хүнгэдхэхэ оролдог гаргадаг гэжэ элитээр харагдагша бэлэй. Малайн байранууд соо яһала дулаан, заатагүй зайн галай гэрэлтэй, ехэнхи хүдэлмэринь онһон техникын хүсөөр хэгдэдэг. Зохидохон, дулаахан улаан булантай, хүнүүдэй үдэшэ, үглөөниинь сайлаха, амарха таһалгатай байха. Тиимэлхэ хүнүүдшые яһала дуратай ажалдаа ердэг байгаа ха юм.

Харин мүнөө эдэ бүгдэндэ адлишые юумэн эндэ харагданагүй. Хэрээтын хүдөө ажыхын коллективэй түбэй фермэдэ (даагшань А. А. Лизунова) ороходомнай, малайн байра соо яаха аргагүй зүдэрүү, хүйтэн, харанхы, газарһаа эхилээд хашаань үбдэгсөө шэбхэ шабаһанда дарагдашанхай. Улаан булан, һаалишад, малшадай эдэлхэ амарха таһалга гэхэ мэтэ оройдоо үгы. Бүхы юумэн задагай, үүдэ, сонхонууд эбдэрхэй, обоо-онги шорой шохой, модо, шулуун.

Хүнүүдтэй оролдожо хүдэлхэ хүсэлэншые үгы шахуу болошонхойлдаа. Хэдэн һараар салын түлбэришые абанагүй ха юм. Тэрэншые ахир багахан. Ажыхымнай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд мандаа ябахаяа, ерэжэ хүнүүдээр хөөрэлдэхэешые болиһоор үнийнэй. Яанабгээд орхижорхёо юм гү, али мал ажалнай хэндэшые хэрэггүй болоо юм гү? - гэжэ фермые даагша хэлэнэ.

Нүгөө талаараа коллективээ эмхидхэжэ, элсүүлжэ шадаагүйдэ тэрэ өөрөө баһал зэмэгтэйаабадаа. Эндэ һаалишад,

хэдэн малшад хүдэлнэ. һаамхай үнээдын 100 үлүүтэй. Тэдэнэйнгээ тус бүриһөө үдэрэй оройдоол 1,5-2 килограмм һу һаана. Үнэндөө малынь эдихэ тэжээлээр дугалдана гэхээр бэшэ. Үбһэн, силос бии. Гансал тэдэ бүгдэндэ даншые хайша хэрэгээр, эзэн бусаар гаргашалагдана. Үнээдэй байрада, газархы хорёонууд соошые малда үбһэ, голоомо, силос хэжэ үгэхэ хобоо, кормушка үгы. Үбһэнэйн хорёо задагай, тэрэниинь үмсын, хамтын үхэр мал эдижэ, гэшхэжэ, шэбхэ шабаһаар даража байха юм.

Ажыхын түрүүлэгшэ Р. Г. Соковиков, ахмад зоотехник Я. С. Конечных гэгшэд фермын иимэ тулюур байдалые яһала мэдэнэ. Теэд энээндэ ямаршые анхарал хандуулаһагүй, "Манһаа саагуур, наранһаа наагуур" гэхэндэл дан хайша хэрэг байхань гайхалтай. Нү наалиин гансахан фермын һалахыень хүлээгээд байна гэшэ гү гэхээр. Иимэ хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табиха, харюусалгада хабсадуулха аргагүй юм гү?

"Еланский" колхозой (түрүүлэгшэнь В. Д. Эрдынеев) һу наалиин хбёр фермын байдал баһал һайн гэжэрхихээр бэшэ. Манай ябаһан үдэр Еланай фермэдэ гурбан хонотго силос асарагдаагүй, үнээдын хоһон мөөрэлдэжэ байгаа һэн. Силос шэрэхэ тракторын эбдэршоо юм хаш.

Энэ ажыхын фермэнүүдтэ һу наалиин аяар 300 гаран үнээд үбэлжүүлэгдэжэ байна. Нүншые яһала бараг наагдана. Гансал ажалай эмхидхэлэй, хангалгын муу дээрэлхэ һаалишад, малшадта нэмэлтэ бэрхэшээл тохёолдоно бшуу.

Юрэдөөл, үбэлэй һаари хүйтэнэй үедэ малай эдихэ тэжээлээр таһалдажа, байра байдалай задагай муу байхада, һаалишад, малшадта бүрилхүдэ болоо бээ. Энэниие ойлгохол, туһалхал хэрэгтэй.

А. ЛУГОВСКОЙ,
"Бичурский хлебороб"
газетын
хүдэлмэрилэгшэ.
Бэшүүрэй аймаг.

Буряад Республикын Арадай Хуралай

ТОГТООЛ

Буряад Республикын хүн зондо
хуули ёһо мэдээсэлгын программа
тухай

Республиканска гүрэнэй засагай зургаануудай, хуули сахилгын ба хуули хэрэглэлгын ажал ябуулгын асуудалнуудые эрхилдэг ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй хабсадалгатай зүблөөн тухай Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышевай мэдээсэлые шагнаад, Буряад Республикын Арадай Хурал иигэжэ тогтооно:

1. Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышевай мэдээсэлые анхаралдаа абаха.

2. Хүн зондо хуули ёһо мэдээсэлгын хэмжээнэй бирагүй байһан тула хүн, эрхэтэн бүхэнэй эрхэнүүдые сахиха тухай конституционн дүримүүд гүйсэдөөр хангагдадаггүй гэжэ тэмдэглэхэ; хүн зоной хуули ёһо мэдээдэггүй шалтагаанһаа уламжалан, гэмтэ ябадал гаргахые хуули эбдэхэ ябадал ургана, тушаалта нюурнууд өөрынгөө эрхые үлүүлэн хэтэрүүлнэ, олон тоото хуулинууд мүртэй һайнаар дүүргэгдэнэгүй.

3. Республика дотор хуули мэдээсэлгын хэрэгийе эдэбхижүүлхэ, залан хүтэлбэрилхэ талаар дурадхалнуудые зохёохо зорилготойгоор:

3.1. Хүн зондо хуули ёһо мэдээсэлгын талаар республиканска комисси байгуулха талаар хамтын захиралта гаргахыень Буряад Республикын Президентдэ, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэдэ дурадхаха;

3.2. Тус комисси Буряад Республикын Правительстватай, министерствэнүүд болон управленинүүдтэй, хуули сахилгын ба хуули хэрэглэлгын ажал ябуулга эрхилдэг зургаануудай түлөөлэгшэдтэй нягта харилсаатгайгаар республикын хүн зониие хуули ёһо мэдээдэг байхаар республиканска программа Буряад Республикын Арадай Хуралай баталхаар бэлдэхэ, хүн зондо хуули ёһо мэдээсэлгын хэрэг бэлүүлхын тула бюджетэй болон бюджетдээ гадуур мүнгэн зөөри элсүүлхэ талаар дурадхалнуудые бэлдэхэ.

3.3. Хүн зондо хуули ёһо мэдээсэлгын талаар өөһэдынгөө эрхэ мэдэлэй хэмжээнүүдые абахыень нутагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудта дурадхаха.

4. Тус тогтоолой дүүргэлтын хойноһоо хиналта бэлүүлхыень Арадай Хуралай Гүрэнэй байгууламжын, нутагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын, хуули ёһоной, гурим ба журамай талаар комитетдэ, Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо доалгаха.

Буряад Республикын

Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ

М. И. СЕМЁНОВ.

Улаан-Үдэ хото.

1996 оной февралын 1.

Улаан-Үдын Ленинэй орден то ЛВРЗ-гэй механическа цехэй механикуудай бүлэгтэ хори гаран токарьнууд, слесарьнууд хоёр халаанда ээлжээлээд хүдэлдэг. 6-дахы разрядтай токарь Александр Васильевич Елисеев тус цехтэ эгсэ хорин жэл хүдэлжэбана.

Дээдэ мэргэжэлтэй токарь Анатолий Малисов, механик Александр Лебедев гэгшэд баһал олон жэлэй туршада нэгэл газартаа таһалгаряагүй хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. В. Елисеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Дэлгүүрэй үнэ сэнгүүд

ХУБИЛАД ОРХИБОГҮЙ

Үнгэрһэн амаралтын үдэрэй байдалаар хотын дэлгүүр дээрэ наймаалагдаһан эдэе хоолой зүйлнүүдые абаад үзэбэл, Горкоопторгын зүгһөө наймаалагдаһан гахайн мяхан 17500, үмсэһөө ороһон үхэрэй мяхан 9000-17000, хонинхой мяхан 12000-14000, мориной мяхан 10000-14000, гахайн мяхан 18000-19000 түхэригтэ хүрэхэн байха юм. Энэ удаа тахьяагай мяхан ехэ элбэг гэхэ гү, али килограммынь 7700-14400, тахьяагай хүзүүн 7700, гэдэхэ дотор 8250, даһьбараагай мяхан 10000 түхэригтэ хүрөө.

Тахьяагай үндэгэн тухай хэлэбэл, 10 үндэгэнэй сэн нэгдэхэ категориинхын 7000, хоёрдох категориинхын 6700 түхэригтэ болоо.

Үбэлэй үедэ худалдагдажа байһан ногоон зүйлнүүдхэ: үгээрэ 35000, багса мангир 2500, багса ногоон огородой эдээн мянган түхэригтэ болоһон байха юм. Тухайлан хэлэбэл, үмсэһөө ороһон үхэрэй мяхан 9000-17000 түхэриг, үхэрэй гүзээн 4000, хонихоног 6000, хэлэн 20000, зүрхэн 15000, дотор өөхөн 10000, уушхан 7000-8000, эльгэн 18000, үхэрэй хуулагдаһан нэгэ тагалсаг 13000 түхэригтэ болоһон байна.

Нүнэй зүйлнүүдхэ абаад харабал, 700 граммтай баанхатай зөөхэй 23000, нэгэ килограмм эзэгэй 10000 түхэригтэ хүрөө. Улаан-Үдын нүнэй заводһоо гаргагдаһан продукци хэлэхэ болоо һаа, хахад литрэй амһартаалагдаһан нүн 1800, кефир 1700, хахад литрэй нэлтэй снежок 2400, 250 граммтай зөөхэй 3500, 100 граммтай саахарлагдаһан эзэгэй 1400 түхэригтэ хүрэхэн байха юм. Энэһинээ гадна үмсэһөө наймаалагдаһан 2000 граммтай багсаалагдаһан малай тоһон 4500-5000 түхэригтэ хүрөө. Огородой эдэһинээ хүнэг хартаабхын сэн 15000, килограммынь 2200, һонгино 4500, морхооб 3500-4500, капуста 2500-3500, чеснок 16000-18000, загһанай зүйлнүүдхэ хариай үзэбэл, хүрээгээтэн кальмар 22000, сүрхай 10000, сазан 9000-10000, олои 7500-8000, селёкко 7500-8000, камбала 7500, горбуша 10000.

даһалагдаһан селёкко 13000, хүйтөөр сонгоогдохон селёкко 19000, олои 22000-25000, горбуша 30000-35000 түхэригтэ болоһон байна.

Тэрэнһээ гадуур эдэе хоолой бусад зүйлнүүдхэ абаад хараха болоо һаа, даһалагдаһан гахайн саата 23000-24000, сэгсэгэй зүгын тоһон килограммынь 20000, гэрнүүхын зүгын тоһон 25000 түхэригтэ хүрөө.

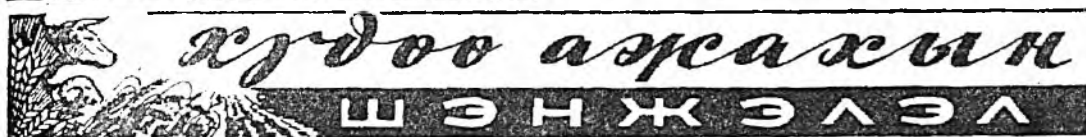
Үмсэһөө ороһон колбасануудай зүйлнүүдхэ дурдаха гээл һаа, "одесская" сортын дутууцагаар сонгоогдохон колбасагай сэн 27000, татагдаһан рулет мяхан 40000, сервелат 46000-53000, бекон 26000, наставра 40000, ветчина 46000, Улаан-Үдын мяханай комбинатай асаржа наймаалагдаһан дээдын шанарай "саянская" сортын колбасагай сэн 26340, "одесская" сортын колбаса 27610, "баранья" сортын колбаса 25520, сосиска 24420, поршоонхын мяхан 29040, "сибирская" сортын колбаса 26620, ветчина 19940, Улаан-Үдын сервеладай сэн 36630 түхэригтэ болоһон байна.

Халуун, хайраһан мяхатай рис, хүрнээтэй пирожки 500 түхэригөөр сэнэгдэхэн байха юм.

Амтата зүйлнүүдхэ абаад харабал, карамель конфетын сэн 13000, шоколадна конфетын сэн 23000-53000 сэндэ хүрэнхэй байна.

Юрэдөөл, хотын ногоон базаарай эдэе хоолой зүйлнүүдэй сэн хараад, ямар тобишолол хэлтэйб гэхэдэ, үнгэрһэн неделинхидэ орходоо, үнэ сэнгын байл хубилад орхибогүй. Гахайн мяханай сэн нэрэл хэбээрэ үгөө. Зүгөөр үхэрэй мяханай сэн дээһинһэн байха юм. Огородой эдэһинээ чеснок болон морхооб, һонгинын сэн эрид ургаа. Энэ баримта Буряад орондо хабарай ерээжэ байһыень үшөө дахин гэрнэлнэ бшуу.

Редакциин социально-экономическа таһаг.

ҮМСЭДЭ МАЛ ОЛОН ГҮ?

Урдань газар дайдын, хамаг зоори хэрэгсэлүүдэй ималгал хамтын аж ахуйнуудай, гүрэнэй мэдээдэ байхадань, хүдөөгэй зондо хубингаа ажахыда адууна мал олоор барихань хорюултай шахуу байгаа.

Сомоний зүблэлэй, арадай хиналгын комитедэй түлөөлэгшэд, аж ахуйнуудай ноёдшье айлуудаар ябажа, газрагуурхи малынь тооложо, үлүү байгаа наань, яла-нха ашадаг, яхала шулууддаг наабза. Тийгээдшье хүдөөгэйхидтэ үхэр мал үмсэдөө олоор бариад, тэдэндэ эдюулахэ үбхэ тэжээл хүсэд хүрэхээр бэлдэхэнь баһал хашалантайхан лэн.

Харин мүнөө тиймэ юумэн үгы болоо. Аргатай, шадалтай хаа, айнууд газрагаа хэдышье үхэр, гахай, хони, мори барихадань оорэгүй шахуу болонхой. Республикын олохон аймагуудта урданай колхоз, совхозууд үгы болоод, газар, адууна мал, зоори, хэрэгсэлүүд таряашалай жэжээхэн аж ахуйнуудта, мүн зондо хубаагдажа үгтэнхэй гээшэ. Тиймэһээ зарим аймагуудта үмсэдөө тус бүридөө 5-6 үнээдтэй, хамта 10-20 хүртээр үхэртэй, 4-5 гахайтай, 20-30 хонитой, нэгэ хэды моригтой айнуудшье үсөөн бэшэ бии.

Энэнь нэгэ талаараа мүнөө сагта зүб гэе. Хүнүүдье муу найншье наань, хүдөөмээр хангажа, заа-зуу салин түлөөнэ үгэжэ байхан гүрэнэй, хамтын аж ахуйнууд үгы. Зон гол түлбэ хубингаа аж ахуйнаа абahan мяха, хүөөр хоолойгоо тэжээхэ, үлүү гарахан продукция

худалдажа, хэрэгээ бүтээхэ болоно бшуу. Хамтын аж ахуйнуудай адууна малай урдынхиһаа хэдэ дахин үсөөршөөд байхада, сабиалан, бэлчээрийн хайгдах юм аал? Аргатай хаа, тэндэһээ үбхэ сабижа абаг, адууна малаа бэлшээг лэ.

Эгээл энээн дээрэһээ һүүлэй жэлүүдтэ республикын аймагуудай хамтын аж ахуйнуудта (колхоз, совхозууд болон хүдөө аж ахуйн бусад предприятинууд) адууна малай нилээд үсөөн болоходо, харин хүн зоной хубин аж ахуйнуудта мал, илангаяа үхэрнүүд эли бодо олон болохо эхилээ.

Буряад Республикын Статистикын гүрэнэй комитедэй агропромышленна таһагта согсолгодон тоо мэдээн дээрэ харахада, байгша оной январин 1-дэ хүдөөгэй 162,9 мянга шахуу айнуудта хамтадаа 220 мянга багаха үлүүтэй үхэр, тэрэ тоодо 98,8 мянган үнээд, 79 мянган хонид, 7191 ямаан 98,8 мянган шахуу гахай, 14,3 мянган адуу морид харууһалагдажа байгаа. Тийхэдэнь хамтын аж ахуйнуудта

Тийхэдэнь хамтын аж ахуйнуудта 148,5 мянга гаран үхэр, тэрэ тоодо 55,8 мянган үнээд, 345,9 мянга гаран хонид, 42 мянга үлүүтэй гахай, 50 мянган адуу морид бии гэжэ тоологдоно.

Илангаяа Кабанскын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Тарбагатайн аймагуудай хүдөө тосхон, нууринуудай зон үмсэдөө тахья, галуу, нугаһа, туулай, зугы олоор баридаг байна. Жэжээнь, хубин аж ахуйнуудта бүхыдөө 240,7 мянган шувууд, 2637 туулай, 6700 зүгын бүлэ тоологдоно.

Сабшалан, бэлчээрийн газараар элбэг, анханһаа адууна мал олоор үсхэбэрилдэг байхан Зэдын, Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Хягтын, мун Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта хүдөөгэй айл бүхэндэ дунда зэргээр 2-3 үхэр хүртэнэ. Ахын аймагта 1202 айл бүхыдөө 5177 үхэр, тэрэ тоодо 1926 үнээ барина. Яруунын, Захааминай, Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта айл бүхэнийнь 1-1 үнээтэй гэжэ тоолохоор.

Тийхэдэнь урданһаа хойшо п р о м ы ш л е н н а предприятинуудта дүтэ, зонийнь олон байхан Кабанскын, Загарайн, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн,

Ивалгын аймагуудта айл бүхэндэ хубаажа үзэхэдэ, үхэрнүүдын үсөөн. Харин орооно тарья элбэгээр ургууддаг Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын аймагуудай зон хубингаа ажахыда гахай яхала олоор барина.

Хүдөөгэй айлууд үмсынгоо аж ахуйнуудһаа хэр эхэ продукция абана гэжээб? Нёдондо республика соо хүн зоной хубин аж ахуйнуудта бүхыдөө 56,6 мянган тонно мяхан, 102,1 мянган тонно хүн, яхала эхэ зүгын тоһон, тахьягай горитой үндэгэн абтан байна. Ондогоор хэлэбэл, үхэр мал олоор баридаг айл бүхэн жэл соо дунда зэргээр 3-4 центнер мяха, 7-8 центнер хү абан болон. Энэнь бага бэшэ гэжээ ааб даа.

Гэбшье олонхи нютагуудта зоной хубин аж ахуйнуудта мүнөөнэйхнөө үшөө олон мал үсхэбэрихэ, продукция үйлдбэрилгэ, худалдалгы дээшлүүлхэ арга боломжо бии. Хүдөөгэй айлууд хото городуудай хүн зонийе мяхан, хүн, үндэгэн, зүгын тоһо гэхэ мэтээр яхала найнаар хангажа болохо, өөһэдөөшье энээнһээ мүнгэ һайса оруулха аргатай.

Тэрэ илангаяа холын

аймагуудай хүдөөгэй зон үйлдбэрилхэн, өөһэдөө үлүү гарахан продукция хайнан гээд хото городто асаржа худалдаха болоноб? Харгын гаргаша,

хайнаашье ябахада, аймагтай эхэ хайом. Тэдээнһээ мяха, хүн бараг сэнгээр байра дээрэн худалдажа абаха пункт, магазин гэхэ мэтэ байхагүй. Энээн дээрэһээ тэдэнэр элдэб ерүүд, о о н ш ы е "перекупщицуудта" продукция үнэгүйгөөр үгэжэ, талын зонийе байжуулна, олзотуулна. Эсэстэ өөһэдөө гарзатажа халана. Мүн малай эдихэ үбхэ хулһа сабижа, холоомо ношо, талха орооно худалдажа абахан зарим газарта баһал бэрхэтэй, гаргаша эхэтэй. Үшөө зоной үхэр малые хээрэн, газарнааншье үүсэлээд абаашадаг хулгайшад, тонуулад үсөөн бэшэ боложол байнхай.

Айлуудта адууна мал үшөө олон болгохо, мяха, хү гэхэ мэтые эрид элбэгжүүлхэ, тийгэжэ дэлгүүр дээрэ эдэ продуктуудай үнэ сэнгые зааха-зууха доошолуула, худалдан абагшадые эдэбхижүүлхэ хэрэгые эдэ бүгэдэ үшөөл тэдэртэ татана гэжэ ханахаар.

М. НАМЖИЛОВ,

редакциин

социально-экономическа

таһагай хүдөөмэрлэгшэ.

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ НЮТАГУУДАЙ ХҮН ЗОНОЙ ХУБИН АЖАХЫНУУДА БИЙН АДУУНА МАЛАЙ ТОО 1996 оной январин 1-нэй мэдээгээр

Аймагууд	Айлуудай тоо	Үхэрнүү-дын	Тэрэ тоо-до үнээ-дын	Хони-дын	Гахай-нуу-дын	Ямаа-дын	Адуу-гори-дын
Бэшүүрэй	9657	12.673	6230	2847	13.168	622	1125
Баргажанай	5483	13.714	5660	4439	3444	527	813
Зэдын	9544	18.404	7905	9901	11.076	126	1165
Яруунын	5490	14.856	5500	5114	2901	40	1239
Загарайн	12.661	11.035	5496	1482	5392	1148	319
Захааминай	5450	15.340	6786	51.580	2390	42	946
Ивалгын	6532	6639	3140	2092	2177	136	186
Кабанскын	14.931	15.234	6286	2049	4890	879	653
Хягтын	7387	14.994	6421	5560	8547	195	1495
Мухар-Шэбэрэй	9410	12.391	5775	6449	12.472	800	808
Тарбагатайн	5827	5824	3322	2189	5294	203	195
Сэлэнгын	6721	10.918	4826	6374	5020	832	363
Түнхэнэй	8545	16.299	7157	2542	2474	83	1037
Хориин	6901	9733	4428	3367	4908	109	410
Хэжэнгын	6354	12.999	4199	4881	4661	194	669
Хурамхаанай	4859	12.767	5617	11.155	3175	107	971
Ахын	1202	5177	1926	2301	30	4	714
Хойто-Байгалай	3414	1254	562	139	1233	403	116
Муйска	562	594	340	-	734	-	-
Республика соо бүхыдөө	162.889	220.257	96.934	79.325	98.892	7098	14.344

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

ДАХИНАА ТҮРҮҮЛБЭ

Таряашанай аж ахуйнуудай "Маяк" нэгэдэл малшадайнгаа дунда ажалай мурьсоо үнгэргэдэг найн заншалтай юм. Мүнөөшье жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ энэ тэмсэл үргэлжэлүүлэгдэнээр.

Үнгэрхэн нарын дүнгөөр Анастасия Симоновна Емельяновагай бригадын гэшүүд даажа абанан залуу малаа гарза хоролтоггүйгөөр түлжүүлжэ байхандаа, ажалай мурьсоондэ дахинаа илажа гараба.

—Манай Бурнашёвой наалин фермын тугалшадые онсолон тэмдэглэхээр. Коллективтэмнай үнэхөөрөөшье дүй дүршэлтэй, ажалша бэрхэ малшад яхала олон. Эдэнэрэй хэн нэгыень илгажа хэлэхын одоол аргагүй.—гэжэ фермын малшад нэгэн дуугаар мэдүүлэв лэн.

Бурнашёвой фермын тугалай байра соо ороходотнай, сээр, адуулан, шалань арилгаатай, гурим соогоо, тэжээл хэдэг хобоо хобтонууд элдэб янзын тэжээлээр дүүргэгдэнхэй байхыень харахат. Анастасия Симоновнагай хүтэлбэри дор тэрэнэй тугалагнаа Анна Платоновна Дорофеевагай, Александр Михайлович Дорофеевой аша оролдолгоор элдэ байлгадаһа тугалууд тобир найнаар харууһалагдана.

Бурнашёвойхид үнгэрхэн жэлдэ баһал найнаар ажаллажа,

түрүүшын нуури эзэлэв лэн. Эдэнэр харууһалхан малаа бүтэн бүринөөр томо болгожо тушаахада, жэлэй туршада толгой бүрийн шэгнүүрье сүүдхын туршада дунда зэргээр 535 граммаар дээшлүүлжэ шадаһан байна. Үнгэрхэн нарын үрэ дүнгын бүри дээшээ гэхэ гү, али 695 граммда хүргөө.

Нёдондо жэлэй дүнгөөр аймаг дотор үнгэргэгдэнхэн түрүүшүүлэй суглаан дээрэ Анастасия Симоновнада мүнгэн шан барюулагдаа. Мүнөө сагта иимэ үндэр дүн туйлаха гээшэ хүшэрхэн хэрэг болоно, Оролдосотойгоор хүдэлхэнэнь тэмдэг,—гэжэ Бурнашёвой фермые даагша Александр Филиппович Михалев хэлэбэ.

Анастасия Симоновна түрэл коллективтэсэ аяр 18 жэлэй хутасаа соо суг хүдэлжэ ябана. Тэжээлэй рацион балай табижа байдаггүй. Ямар малда ямар тэжээл хэды шэнээн хэрэглэхэб гэжэ мэдгэжэлтэднээ одоол үлүү мэдэхэ гэхэдээ үлүүдүүлнэ бэшэб. Бригадын гэшүүд хоорондоо эбтэй эсэйтэйгээр, нэгэн ханалтайгаар ажаллахада, иимэ үндэр дүн туйлажа шадана бшуу.

С. ТЮЛЮКИН.

Тарбагатайн аймаг.

1996 оной февралын 1-һээ салин түлбэрийн эгээн бага хэмжээ 75 мянган 900 түхэриг болгохо тухай Федеральна хуули Гүрэнэй Дүүмэ баталан абаба.

х х х

Россин Федерациин Президент эндэ һая Кремльдэ Россин профсоюзудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, социальна асуудалнуудаар хоорэддөө эмхидхэн, предприятинууд болон э м х и н ү ү д э й хүдөөмэрлэгшэдтэ салин түлбэри удааруулангүй, саг соонь түлэдэг болохо тухай тогтоһон байна. Салин болон пенсинүүдэй түлбэрие хараалагдаһан болзор соо хүсэд дүүрэнээр хангаха тухай Президентын Зарлиг хэлбэрилэгүй сахигдадаг байха гэжэ найдалтай.

х х х

США-гай вице-президент Альберт Гор байгша оной зун Байгал далай харахая ерэхэн гэжэ Эрхүүгэй областин губернатор Юрий Ножиков регионий захирагшайн совдэй зүблөөн дээрэ мэдүүлбэ. Экономическа харилсаанай талаар правительстванууд хоорондын (Россин болон США-гай) комисси Байгалай саарһанай комбинадые 1997 оной эсэс болотор байгаалида, Байгалда хоро хүргэхэгүй, ондоо шэгэлтэй болохо асуудал хаража үзөө. Ингэжэ Россин правительствын толгойлогшой Виктор Черномырдин США-гай вице-президентые Сибиртэй шэнэ үйлдбэри нээлгэдэ хабаадахыень уриһан байгаа.

х х х

Хабаровск шадар "ТУ-154" самолёдой унаһанһаа хойшо Россин авиакомпанинууд иимэ гүхэлэй арбан самолёдые агаарай замда гаргахаяа болиһон байна. Һүүлэй арбан жэлэй туршада Россид болон СНГ-гэй бусад ороннуудта "ТУ-154" гүхэлэй самолёдууд 40 гэнэ усадда ороһон байха юм. Тэдэнэй гурбанинь иимэ аюулаар дүүрээ.

х х х

Россин һүүлшын император - Николай II хаанай хүшөө Боровицка талмай дээрэ бодхоогдожо магадгүй гэжэ Россин хасаг сэрэгшэдэй холбооной штабай начальник, генерал-майор Валерий Камшилов мэдээсэбэ. Энэ хүшөө арбан метр үндэртэй байха юм ха.

х х х

Свободный гэжэ шэнэ космодромһоо (Амарай область) байгша оной дүрбэдхэй кварталда "Старт" гэжэ нэрэтэй ракетэ замбуулиһанай дайда руу табигдаха гэжэ генерал-полковник Владимир Иванов мэдээсэбэ.

х х х

Суута аяншалагша Фёдор Конюхов "Шереметьево-2" аэропортдо бууба гэхэн мэдээсэл сахилгаан түргэнөөр таража, москвагайхидые хүлгүүлээд абаа. Урда полюс болон Антарктидын Винсон гэжэ үндэр орёл ори гансааран дабажа гараһан мүнхэшэгүй зоригтой аяншалагынь хараха дуратайшуул барагдашагүй олон байгаа. Антарктидаһаа асарһан томо дүрэ зурагаа тэрэ Борис Ельциндэ бэлэг болгон барюулаа.

ПОСТФАКТУМ.

Манай хөөрөлдөөн ЗЭЭЛЭЭР АБАХА ГЭБЭЛ...

Ломбард гэж эмнэй юун бэ? Энээнине хүндэтэ уншагшадтаа ойлгуулаад үгтэ. Хэрбээ үриез түргэнөөр бусааха гээд, мүнгэгүй байшоо хаа, ломбард ошогты. Хайн, үнэтэй хубсаа хунар гү, али мебель гэхэ мэтэ юумэ худалдажа абаха гэхэдээ, мүнгэнэйтнай дуталдабал, баһал ломбард абарха болоно. Хитадһаа, Монголһоо, Турциһаа хайн шанартай эд асараад, газар

хүйтэндэ худалдахаа ханаагүй хаа, ломбардда хандахадатнай өөрөгүй. Квартираа андалдаха, худалдаха, худалдажа абаха гээбэлтнай, үнөөхил ломбард таанадта туһалха аргатай юм.

Энээн тушаа "Телеис" гэжэ хизаарлагдһан харюусалгатай хамтаралай директор Геннадий ЛЕОНОВ манай корреспондент Д. Дондоковто тодорхойгоор хөөрөжэ үгтэбэ.

танда худалдаа хаамни, болохо гэжэ гү?

- Болохол даа, Ямаршые ушарта манай товаровед тантай суг хамта зөөриинтнай сэнгые тодорхойлжо үгэхэ байна. Тиихэдээ энэ зөөриингөө сэнгэй 70 процентые нь тэрэ дары абаха болонот. Хэрбээ та юумээ ломбард асаржа хадагалуулаад, һүүлдэнь худалдагдахаар хэлсээ хэбэлтнай, асарһан зөөриингөө зарим хубиинь тэрэ дороо, үлэгшыень һүүлдэнь, наймаалагдаһан хойнонь, абаха байнат. Саг зуура соо зөөриез хадагалаанда үгөө хаа, хахад нара болоод лэ, нэмэлтэ процентгүйгээр түлбэрэз түлэжэ байха уялгатайт.

- Хэды процент нэмэжэ түлэхэ болонобиб?

- "Ссудын гэхэ гү, али зээлиин процент" гэжэ хэлсэдэгбди. Үнгэрэгшэ жэлэй декабриин нэгэнһэнэ процент хүрэтэр түлбэриинь доошонь буулгаһан байнабди. Жэшээ болгон хэлэбэл, та юумээ тушаагаад, гар дээрээ 100 мянган түхэриг абаба гэлэйт. Нэгэ процентнь 1000 түхэриг болоно гэжэ аабдаа. 15 хоноһон хойно урьһаламжһаа хойшолуулхын тула таломбардын кассад 15000 түхэриг түлэхэ ёһотойт. Гар дээрээ абаһан 100 мянган түхэригөө аргатай болоходоо, һүүлдэнь бусаахадатнай, танай дуран юм.

- Хахад нара болоод,

процентээ түлэжэ шадаагүй хаа, яаха болоноб? Үгышые хаа, мүнгэгүй дээрэһээ оройдоошые ерэбэгүйб...

- 15 хоноһон хойно процентын хэрбээ түлэгдөөгүй гэжэ хаань, танай асарһан зөөри 19-дэхи үдэртөө худалдаанда табигдаха болоно.

- Дансаяа бэлдэхэдээ, эдэ бүхы "нюусаяа" түрүүн хэлсэхэ болоно гэжэ гүб?

- Тиймэ. Манай ломбардын бүхы гуримтай, мүн өөрингөө эрхээ хайнаар мэдэжэ абаха ёһотой болонот.

- Хүнүүдэй асарһан зөөри хаана хадагалагдадаг юм?

- Бидэ өөһэдын складтайбди. Тушааһан зөөриинтнай тодорхойлогдоһон сэнһээ 0,33 процентые нь сүүдхын туршада хадагалһанайнгаа түлөө бидэ түлбэри гэжэ абадагбди. Склад арендэз абаһанай, тэрэнээ заһабарилһанай, харууһалһанай түлөө мүнгэн хэрэгтэй. Гадна налог, салин гэжэ байха. "Ссудын процентһаа" ороһон мүнгэн эдэ бүгэдэдэ зориулагдадаг.

- Юрэдөөл, танда хандаһан хүнүүд тэрэ дороо мүнгэ абадагаараа онсо илгаатай болоно гү даа.

- Зүб ажаглалта хэбэт. Коммерсантнуудта бидэ өөһэдынгөө талаһаа туһаламжа үзүүлхэ аргатай байһанаа дурадхадагбди. Эдэнэр Хитадһаа, Турциһаа, Москваһаа

асарһан эд зөөриез үбэлэй хүйтэндэ газар худалдажа байхагүйн тула манда тушаажа, мүнгээз абаад, дахинаа эд зөөриэз ошоходонь өөрөгүй ха юм.

- Ушар тиймэһээ ломбардын хажууда комиссионно магазин байдаг болоно гү?

- Мандашые, мүн эндэ ерэгшэдтэшые тааруу байна ха юм. Манай магазинда табигдһан хубсаа хунар, бэшэшые зөөри хогшол шанарайнгаа талаар яһала хайн аад, дэлгүүрэйхидэ орходоо, 40-50 процентээр хямда сэнтэй байдаг шуу.

- Евгений Иванович, сэнтэй зөөриез саг зуура соо танда хадагалжа болохо гү?

- Болохо. Амаралтын гү, али удаан болзороор командировкодо ошохо болоо хаа, сэнтэй юумээз асархадатнай, хамаагүй. Зүгөөр нэгэ һуурийн түлөө сүүдхэдэ 2 мянган түхэриг абадагбди. Бидэ танай гэртэтнай ерээд, юумлэтнай хаража бэшэжэ абаад, сэн тогтоогоод, өөһэдтоо асардагбди. Тиихэдээ 17 мянган түхэриг түлэхэт. Машина бэдэржэ, үдэрөө миин халгахгүй байна ха юмта.

- Таанад хадагалха, худалдахааа гадуур квартира, дача, гараж гэхэ мэты андалдуулха, наймаалха аргатай байнат.

- Автомашина болон бусад хүүдэлсэгүй зөөри худалдаанда

удаа Хойто Америкэ болон Канадын эрдэмтэд, мэргэжэлтэд байгаа хамгаалгын талаар асуудалнуудые зүбөөр шийдхэлсэхээ баһал иишэ ерэдэг болонхой.

- Нютагайтнай байгаа хамгаалгын оршоһон газар үшөөл хүнэй гараар дайрагдаагүй, уһа голнуудын сээр хайхан, хуушанайнгаа хэбээр юм байна. Энээнэнь баясанаб. Манай Америкэдэ иимэ газарнууд хомор. Гэхэтэй хамта, БАМ тээшэ ошоһон автохаргыгаар ябагшад заримдаа журам сахидаггүй, буу табига, ан арьяатанай ами хороодог байна. Энэнь муу, - гэжэ эрдэмтэдэй нэгэнтэй хөөрөлдэхэдэмнай, хэлээ нэн.

Мүн Жэргын заповеднигэй директор Ц.З. Доржиев ажалай хэрэгээр Канада хүрэтэр ошоһон, тэндэхи эрдэмтэдэй хайшан гэжэ оршон тойронхи байгаа хамгаалгын асуудалнуудые шийдхэжэ байдагтай танилһан гээд хэлэвтэй. Иимэшүү хэмжээ ябуулгануудай алишые талаһаа аша туһатай байһаниинь мэдэжэл гэжэ ааб даа.

Хурамхаанай аймагай Жэргын заповеднигэй эрдэмтэ мэргэжэлтэд хари гүрэнүүдэй байгаа хамгаалгын талаар эмхи зургаануудтай нягта холбоотойгоор өөрингөө ажал эрхилэн ябуулаа гэхэдэ, алаагүй.

Г. БАДМАЕВ.

абахадаа, тогтоогдоһон сэнтэйнь 70 процентые нь түлөөл, саашаа худалдахаадатнай, туһалха аргатайбди. "Прин" гэхэн хүүдэлсэгүй зөөриин агентство квартирануудые, дачануудые, гаражнуудые андалдаха, худалдан абаха, наймаалха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлдэг.

- Ямар документтүү хэрэгтэй болодог юм?

- Гансал өөрын паспорт хэрэгтэй. Ломбардаа асарагдаһан зөөриэнь тусхай документтүүд заагагүй хэрэгтэй болохо юм аабза. Тусхайбал, машинада гү, али квартиранд ордер, техпаспорт гэхэ мэтэ...

- Һүүлшын асуудал. Танай ломбардда хандахаа ханаа, ямар хаягаар хандажа болохоб?

- Карл Марксын бульварай 10-дахы гэр, соёлой академийн хамтын байра болоно. Бидэ үглөөнэй 10 цагаа үдэшын 18 цаг болотор хүүдэлдэгбди.

ЗАЛУУШУУЛДА ЗОРЮУЛАГДАБА

Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура болон спортын талаар гүрэнэй комитет Сагаалганай урда тээ хэдэн шухала удхатай үйлэ хэрэгтэ эхи табиба.

Тус комитетэй үүсхэлээр залуушуулда зориулагдаһан программануудай конкурс эмхидхэгдээ.

Эрдэм хуралсал, хүмүүжүүлэ, залуушуулай, үхибүүдэй сүлөө саг аша туһатайгаар эмхидхэхэ талаар эмхи зургаануудай, нэгэдэлнүүдэй, эдэб хүүдэлөөнүүдэй дурадхаһан программануудые дэмжэлгэ конкурс гол зорилго болоно. Бүхы дурадхагдаһан залуушуулай программануудые экспертнэ совет зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэхэ юм. Министерствэнүүдэй, хургуулинуудай, олонийтэдэ мэдээсэл тарааг хэрэгсэлнүүдэй хүүдэлмэрилэгшэд тус соведэй бүридэлдэ ороно.

Экспертнэ соведэй шалгалта гараһан программануудай бэлүүлэгдэхын тула гүрэнэй зүгһөө мүнгэн һомологдох юм.

"Ралли интернэйшнл" гэхэн Залуушуулай хүүдэлөөнэй, "Улаалзай" гэхэн үхибүүдэй хүүдэлөөнэй түлөөлэгшэд конкурсдо хабаадаха тухайгаар мэдүүлээ. Энэ мэдээсэлээр һонирхоһон уншагшад залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитетэй таһагта хандахадатнай болохо. Телефонийн: 2-10-90, 2-50-01.

Мартын 10 болотор энэ конкурс үргэлжэлхэ.

Февральн 9-д Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура ба спортын талаар гүрэнэй комитет олимпийн халаанай буряад туйл барилдаанай залы арамнайгаар үнгэргэгдөө юм.

Борсоевой үйлсын 7 "А" байшанда эдир залуу, бэлтгэл бэрхэ барилдаашаднай арда дүрээ мөлин һоридог болохо гэжэ.

Е. ЦЫБЖИТОВА

Хүн ба байгаа

ХОЛЫН АЙЛШАД ХАРГЫЛНА

Коммунис ёһо гуримай мандан байха үеэр хилын саанаһаа хүнүүдэй манайда айлашар гү, али ажалай хэрэгээр хүржэ ерэхэ ушарнууд тон лэ хомор байгаа даа. Илангаяа холын Хурамхаанай аймаг болохо дайда руу хэн ябаха бэлэй. Тиихэ үедэ тусгаар табилга хэрэгтэй байгаа. Тэрэниие гансал Гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха комитетдээ абааш. Тээд тэндэ хүүдэлгшэд хэндэ бэлхэнээр табилга үгэхэ нэм бэ? Булта юумэн нюуса байгаа ха юм.

Байгал-Амарай түмэр харгын барилгын эхин шатын шуугата үеэр "Тазы-Кумора-Уоян" гэхэн авто-харгын түрүүшын гушаад километрэй зайд эрээдүйн харгын гаража газарнуудаар бүтүү хубшэ тайгын дундуур самсаалнуудай гаргагдажа байхада, Рольф, Хармут, Хорст гэжэ ГДР-эй түрүүшын телерадиожурналистнууд үзэгдөө бэлэй. Тэдэнэй манай иишэ ерэхэн тухай багахан мэдээсэлнүүд республикын газетэнүүдтэ бэшэгдээ нэн.

Зүгөөр ерээд онуудһаа гэхэ гү, али дэлгүүрэй экономикодо оролгын орёо хүндэ үеһөө эхилжэ, манай нютагаар хари гүрэнүүдэй түлөөлэгшэнэр олоор лэ харгылдаг болоо. Зүгөөр нютагшайн шадалтай

зон Хитад, Хойто болон Урда Корей, Непал, Энэдхэг, эртын наранай мандан гарадаг Япон орон худар баһал олоороо ябажа захалаа. Мүн Баруун Европоор ябаад ерэгшэдшые бии байха.

1993 оной зун манай Хурамхаанай аймагай Аргата нютагта Великобританиин Кембриджскэ университетэй бүлэг эрдэмтэд болон оюутад эрдэмэй доктор Керолайн Хемрейд түрүүтэйгээр бүхэлү зунай туршада байгаа хамгаалгын талаар шэнжэлэлгын хүүдэлмэридэ хүүдэлһэн юм.

Мүн лэ тэрэл зун Англиһаа ерэхэн эрдэмтэд Барханай сомоной харьяата газараар ябажа, баһал байгаа хамгаалгын талаар шэнжэлэлгын хүндэлмэри хэлһэн байна. Тус бүлэгтэй гэшүүдтэй Хурамхаанай аймагай хургуулинуудай хари хэлэнэй багшанар һонирхолтой, өөртөө аша туһатай уулзалга эмхидхэн үнгэргөө юм.

Манай экспедициин гэшүүдэй дунда япон угсаатан Уокакоу Кавамура, швед Гэрри Хассельнот, англи яһанай Данкен Беддинг, Джастин Хэррис, Томас Дикс, Гэвин Макки, Джон Титтертон, Уз Харгивиз-Стид, Рэчел Эванс, Сэлли Эллис гэгшэл ябалсана - гэжэ бүлэгы хүтэлбэрилэгшэ

Крис Кендэл хөөрөө нэн.

Багшанартай болоһон энэ уулзалга яһала дулаан оршон байдалда Барханай соёлой байшан соо олоной хабаадалгатайгаар боложо үнгэрөө нэн.

Энэ уулзалгын үедэ сагнай хубилжа, урдандаа "суургада байһан хилэмнай" нуларжа, эдэб яһатанай зоной хороондоо харилсаа холбоотой боложо байһандань баясаа бэлэйб.

Тэрэ гэхэнһээ хойшоо манай нютаг руу Америкын Холбоото Штадуудай, Канада, Японой, Хитад болон Корейн түлөөлэгшэнэр харгытай болоо.

Үнгэрэгшэ зун США-гай эмшэн, акушер-гинеколог, доктор Дорота Скай гэгшэ республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын түлөөлэгшэдтэй Хурамхаанай аймаг ерэжэ, эндэхи больницануудай нарайлагын гэрнүүдэй хүүдэлмэритэй танилһан, Баргажан голой эхин шадарай газарнуудаар ябаһан, Хүшэгөөрэй, Үмхэйн аршаануудай байра байдалые, газар дороһоо бурьялан гаража байһан халуун булагуудые һонирхон хараһан гээд тэмдэглэлтэй.

Тиихэ зүүдһаа, Жэргын заповеднигэй эмхидхэгдэхэнэй

ЮРЫН НЭГЭ хүдөөгэй библиотекын ажал хэрэг тухай, миний ханахада, зураглан хөөрхэнь хүнгэн бэшэ шэнги, зүгөөр эндэ бүридхэлдэ абтахан - баян нугархай хэлээр бэшгэдхэн ном худар хэдэн үеын хүнүүдэй сэдхэлынь тамалдаг, үзэл мэдэрэлынь хүрсэдхэдэ юм бээ гэхэдээ, хүдөөгэй библиотекын соморхон үүргээ жэншэдгүйхэн дүүргэдэг байһынь онсолой. Тийһээ-тиитэр олоной харгылан гуламта руу ерэхэл бүхэндэ, "гарһаа буудаггүй" тусгаар хонин номы хүнүүдэй бурагшаддаг, бэдэрдэг ушар зүндөө гайхалтай бэшэ.

Агуу сагуудай суурян түүхын хэбшээн руу туугдан, замхажал байха, зүгөөр "танигдаагүй үетэнэй" Пушкин ба Толстойн, Бальзак ба Байроной, Анна Зегерс ба Маргити Ларниин хонёо буурашагүй зохёолнуудыг улам шуналтайгаар шудалха байһаниинь сохом зүйтэй. Хүнүүдтэ нүхэр ёһоной зүбшөөл заабари үгэнэ гү, нютагай радиогазетээр шухала соносхол, дамжуулга эмхидхэнэ гү, уншагдай формулярнуудыг шалган бүридхэнэ гү - энээгээр зондо "хэшэг" заяагшын ажал хизаарлагдадаг бэшэ, үшөө урдань нара, квартал бүхэнэй түсб-даабари гэжэ байха.

Цыбжидма Гомбожаповна Базаржапова Зүүн Сибирин соёлой институт дүүргэдэ (түрүүн соёлой байшангай директорээр), һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада эндэхи хүдөөгэй библиотекы даагшаар хүдэлдэг юм гээд уридшалан хэлэе. Мүнөөдөө нэрэ солоёо мүнхэлмэ габыа тэрэ гаргаагүй. Тээд соёло басаганай үдэр бүрийн ажал хэрэг юутээр сэгнэлтэй гээшэб? Тэрэнэй мүнөө хүнэтэй оёртоо һү дуһаадаггүй, нарин утаһатай ноһо хайшаддаггүй, гектар газар хахаддаггүй - иимэ хүн. Тиибэшье ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамһаа урагшатай дорюун ябана гэхэдээ, "үнэгэн малгай" үмдэхүүлнэ бэшэдэ.

Тээд хөмороотойшыг хаа, шэнэ ёһоной байдалда хүн бүхэн хэлээрээ, бэлиг хабаараа шалгардаг, магтаал хайрада хүртэдэг гээшэ аабдаа. Яахаддаа гээд, жабхалан түгэдээр жама ёһоний иимэ бууу.

...Үнгэрэгшэ намар хэн. Шэнэ ургасын шэмэтэ дээжые хүсэд үргэхэ нойргүйгөөр, хүйтэрхэхөө түрүүн үрдижэ, хурьяа абахын түлөө хүдөөгэй ажалшатай хаба шадалаараа оролдожо байһан халуун хаба бэлэй. Хажуугаар тоһо түлишэ, хэрэгтэй зэмсэг зүйлнүүд таһалдажа, хадалгын ябасыг хаатуулаха. Урасхал голыг үгсөөд,

набша намаагаа гүбиһэн боролжо бургааһан, бэлшээрийн уйтан бага газар, наада талын үбэр хүнды, ташалан дээгүүр хурьяаһан таряанай солоомын узуурнууд шарлан харагдана. Машина хашиины гү, али шубуу шонхорой гү - эдэб абяан холисолдожо, намарай хүнгэн агаарта эли хонороор соностоно. Тиихэдэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой кулгстан дээрэ иимэрхүү хөөрэлдөөн болоһон юм.

Залуушыг хаа, хүндэ дорюун гэшхэсэтэй, нэгэлдэр янзын шиилагар улаан хүбүүн гэртэ

- Барагтай даа. Талын-Булагта таряаншыг далайхын пүүд гэхээр абтажа байна, - гэжэ бултандань тэрэ энеэбхилэн харюусаба.

Өөртэйнь болон нютагайхидтайнь хөөрэлдөөд байхадаа, тэрэниие юундэ, ямар ушарһаа түрүүлэн дабагшатай зэргэдэ жагсаһан нэгэ нюушыг тийхэдэл ойлгожо абаа гээшэ нэн хаб.

Хүхэ бухын нуугаагүй модон байдаггүй юм гэдэгтэл, шуран залуу эхэнэрэй ошоо, ябаагүй газар дүтэ шадар хомор. Машинаар, морёор, ябагааршыг

далбуулан арабуудай орондо, галаар соробхилһон Мозамбикада, хархисуудай шунахайрдаг Кипр, Конгодо юун боложо байһаб? Ходошыг бэшэ хаа, эндэ зоной хүл таһалдаагүй юм гээ хаа, эндүүрэл болохогүй ха. Ахмад зоной дундаһаа - ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ П. Ц-Д. Мункуев, фельдшер Сэсэгма Тубаева, үнийнэй механизатор Анатолий Тубаев, хургуулийн шабингар Алёна Жамбалова, Баяр Доржиев болон бусад - эгээн эдэбхитэй уншагда.

Дурсагдаһан библиотекэ тэндэхи соёлой байшангай

гадна таг дээрэ космонавтикийн хүгжэлтэ тухай, мүн арадай педагогикой, искусство, спорт, публицистикэ, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хубилган шэнэдхэлгын асуудал гү, али дэлхэйн ба ородой классигуудай эрхим захатанууд эндэ элбэг хэн.

Онсолбол, "Ямар уран зохёолой образ манай үеын залуу героинуудтай сасуулаар адлиб?", "Хуули ёһотой гүрэн түрүн үглөөдэрэй хүн ямар байха ёһотойб?", "Тусгаар хайн ном танай ажабайдалда хэр нүлөөлнэб?" - гэхэ мэтэ зохидоор найруулан стенд харагшатай анхрал татана.

Эндэ иимэ нэгэ асуудал гарана. Хүдөөгэй библиотекарь гээшэ үнэндөө ямар хүн байха ёһотойб? Хэрбээ Ц. Г. Базаржапов, тэрэнтэй суг хүдэлдэг Татьяна Доржиева, Светлана Дарханова тушаа хэлэхэ болоо хаа, онсо зүйл болохо ном худар зоной дунда тарааһаараа хамаг хүмүүжүүлхы үүргээ бүрин дүүргэхэндэ тэдэнэр тоолодоггүй. Мэргэжэлээрээ булта библиотекарь хэн тула үндэһэн арадайнгаа заншалта хайндэрнүүдыг нютаг нуга дээрээ шэнэ ёһоор, удха түгсөөр үнгэрэгхэ хэрэгтэ сэхэ шууд хабаадалсадаг байха юм.

Өөрөө Цыбжидма Гомбожаповнагай уран хайханы бүлгэмдэ оролсоод, үгышыг хаа, тайзан дээрэ Юрөөгэй арадай театрай артист болоод, үдэрэй үзэгдэлһөө хабагшатай баримта жэшээ дурдажа гү, али альбан шог зугаа дэлгэжэ, зоние эльгэ хататар энеэлгэжэ байхынь харахат. Зүгөөр тэрэнэй үдэр бүрийн ажал хэрэгтэ ушардаг бэрхэшээлнүүд ба амжалта, голхорол ба баяр тухайнь эндэ дурдабаггүйбди. Илангаяа залуу ябахад, замай хүшэр дабалтанууд байдаг лэ нэм шуу. Тэрээнгүйгөөр ажабайдал - тэмсэл бэшэ - амин хоһон үзэгдэл!

Һайн ном - наһанай үнэн хани гээд дэмы хэлсээгүй юм бээ. Энэ үгын гүн хайхан удхыг нэн түрүүн хэндэ зориюулалтайб? Таанада, соёло хүхэд, Тиймэ болохоороо, шишыг, холын нэгэ нютагай библиотекарь, үнэн үгын үрэ тасаруулан, үлзы дэмбэрэлтэ хэшэг улад зоной ухаан сэдхэхэдэ түхөөлсөнб гэжэ мэдэжэ ябаарайш...

Иигэжэ ши, Цыбжидма Гомбожаповна, мүнөө үеын соёло хүнэй солгёон, хүшэр зүргөөр, үндэр харюусалгаяа мэдэрэн, сэхэ шууд зорибо гээшэ! Ажалдашны амжалта, наһандашны жаргал юрөө.

Ч-Ц. САНЖИЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

ЗОНДО "ХЭШЭГ" ЗАЯАГША

Зураглал

орожо ерээд:

- Цыбжидма, мэндыемни тогтоон абыш! - гээд энгэрһээ ногоохон гадартай ном гаргажа, газетэ, журнал сүлөөгүй согсолжо байһан басаган тээшэ харбайба.

Ялайшаһан, хара тоһон хубсаһанинь тэрэнэй трактор агтатай "танил" байһынь мэдүүлнэ. Хараха янзада ехэл зугааша, хүхюун зантай тэрэ хүбүүн:

- Ши дуула, би шамда ехэл баясхалантай ерээбэ. Хээээш иимэ ябаһанаа огто наһанагүйлби, - гэхэтэйнь сасуу, библиотекарь үгынь тодожо абаад:

- Коля, юун болооб? Урдын хайн нүхэртээ уулзажа золгобо гүш? Хөөрш түргэн хониноо!..

- Эх, Цыбжидма, ши юушыг мэдэнэгүйш, - гэжэ хүбүүн зүрхэээ барижа ядан, дарууханаар хэлэб.

- Данинааамнишыг үлүүтээр дура сэдхэлыемни татан, жэрбэдэжэрхихэ гайтайхан зохёол байбал... Үнгэрөөшэ үдэшэ хүнийн 3 сар болотор хүдэлөөшье хаа, эсэхэн сусаһанаа огто мэдэнгүй үнгэрэгбэб. Шүлэг бэшэ... дүлэн, улаабхилһан ошон!

Ташарта ерэхэн тухайгаа тугаархана дурдаад, гол хөөрөөнһөө халта хадууран адаба хабди. Эндэ ерэмсээрээ, хайн нураг суутай библиотекэдэ орохо гэхэдэ, харанхы болотор хаалтатай байһаниинь гайхахааршыг, гэлхээршыг байгаа хэн. Тиигээд үдэшэлэн багта үнэ хүлээлгэһэн соёлой гуламтын гал яларан носошобо. Нютагайхидынь соёло хүхэрөө урин зохидоор утгажа:

- Зай, шимнай ерээбэ гүш? Габшагай хүдэлөөнэй газараархын хэр ажаллажа байһаб? Хониноо хөөр, - гээд тэндэ байгшад үгэ андалдаад наһанагүй.

- наһанан газартаа хүрэхэн лэ байдаг.

Аймагай нэгдэхэдэмэл библиотекын системн директор, Буряад Республикын соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ М. Д. Баранова хонирхоһон асуудалдамнай харюусаха зуураа, Ташарай библиотекын хүдэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгөө хэн. Бүри хожомын даа, аймагай хэмжээндэ үнгэрэгдэхэн нэгэ суглаан дээрэ Ц. Г. Базаржаповатай өөртэйнь уулзажа хөөрэлдэхэдэ:

- Нилээд түгшүүрилтэй байдал тогтоод байна. Урдань холын малшад, хээрын станууд дээрэ нүүдэл библиотечкнүүдыг эмхидхэдэг нэмди. Мүнөө тэрэ саг мартагдаа. Сэхынь хэлэхэдэ,

дэлүүрэй хатуу хаһада юмэн бүхэн урагшатай шуумараар бүтөөд орхиногүйл даа, - гэхэтээ хамта, хүндэ нашуурһанаа мулгарһан шэнги хоолойгоо заһаад, Цыбжидма Гомбожаповна иигэжэ нэмбэ: -Хэтэдээ хайн сагай ерэхэ байһанда һүлдэ зориггоо алдангүй, хараалһанаа бээлүүлхэл хүсэлтэй ябагдана гээшэ. Нютагай захиргаанай зайһанай орлогшо С. Б. Тапхарова ажал хэрэгтэмнай шадхаа зэргээрээ туһа хүргэдэг, - гэжэ тэрэ сэдхэлээ ханангыар тайлабарилба.

АЙЛ БҮХЭНДЭ гэхээр "сэнхир экранай" носодогшыг хаань, жабартай солгёон үдэшэ хурсахан галаараа ошотоһон - зондо "хэшэг" заяадаг эрдэм номой уута руу юрөөгэйхид яаралтай гэшхэлдэг.

Гансал дотоодын бэшэ, мүн бүмбэрсэг дээрэхи түгшүүрилтэ байдал тэдэниие хүлгүүлнэ, хонирхуулна ха юм! Илангаяа һүүлэй үедэ хүнүүдэй сэдхэл шэмшэрүүлһэн Чечняһаа эхилээд, эрхэ сүлөөгэй туг

горитойхон нэгэ хубиень эзэлдэг юм. Үндэһэн түхэл маягаараа уран гоё шэмэлгэлтэй бэшэшыг хаа, досоонь ороходо, гуримтай, нягта, сөбэр. Уншагдайны тоо дүүрэн бэшэ мэдээгээр - 1102 хүн. Номойн һан жаса - гуша мянга шахуу. Нютагай, республикын болон "Российская газета", "Сельская жизнь" мэтын хонинуудыг захижа абадаг.

Б и б л и к ы н хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр "Үндэр сэнгээр олдоһон үбгэжөөлэй медаль", "Эрэлхэгээр хатуужалгын эрхим һургаал", "Хуушан ба шэнэ Юрөө" гэхэ мэтэ темээр аман үгын журнал, мүн "түхэрээн шэрээ" түхээрэгдэдэг, шаджа эмхидхэбэл, эдэ хэмжээ ябуулангуудай хүмүүжүүлхы үүргэ рэнш ехэ ааб даа.

Нэгэ үе сагта журналист, уран зохёолшо Б. Мунгонов Юрөө нутаг руу харгалдаг болоһон юм. Тиигэжэ үлзы хэшэгтэй энэ нютагыг, габшагай дорюунаар ажалладаг хүнүүдынь гол үндэһэн баримта болгожо, "Баян зүрхэн" гэхэн роман-диологи бэшэжэрхөө нэмнай. Номой автор хожомын Буряад Республикын Гүрэнэй шанда хүртэхэн гэжэ мэдэнэбди. Юрөөгэйхид хонирхоһоор үшөө юутэй гээшэб? Угсаата арадайнгаа нэрэтэ хайндэр - Сагаалгание шэнэ удха шэглэлтэйгээр яажа утгаха, тэмдэглэхэ тухай энэшыг удаа нютагай эдэбхитэд бодомжолжо байнхай. Мартагдаһан ёһо гуримуудыг хэргээхэ зорилготойгоор эдэбжын шог наада, хорилдоонуудыг эмхидхэдэг, тиигээд илагшадтань ехэшыг бэшэ хаа, урмашуулгын гарай бэлэгүүдыг барюулдаг...

Мүнөө наһахадам, библиотекэнь яһала уужам салуу, уран хайханы номуудһаа

ИВАЛГАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ГАЛИНА ВТОРУШИНА ТҮРҮҮЛХЭЭР

"Байгал" ажахын хаалишан Галина Владимировна Вторушина 1995 оной ажалай дүнгөөр даажа абһан 20 хаамхай үнэһнһээ 670 центнер һү наһан байна. Дунда зэргээр 3040 килограмм һү нэгэ үнэһнһээ наажа, аймагай хаалишатай дунда түрүү һуури эзэлбэ. Нөдөндө жэлэйхитэй сасуулахда, энэнь 76 центнерээр дээшэлээ. Галина Владимировна 80-90 онуудаар үнээн бүриһөө 5000 килограмм һү наажа, республика соогоо алдар суутай болоһон юм. Сагай хэды муу тээшээ хубилаашыг хаа, нэрэ солотой энэ хаалишан ажаалаараа уридшалан ябаһаар лэ.

СПОРТИВНА МҮРЫСӨӨН ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Һаяхан Ивалгын хүдөө ажахын совхоз-техникум ба тэндэхи 38-дахи ГПТУ хоёрой хоорондо волейбол, шатар, теннис болон бильярдээр заншалта спортивна мурьсөөнүүд үнгэрэгдэбэ.

Хүдөө ажахын техникумэй спортсменүүд хайн бэлэдхэлтэй байһандаа илажа гараа гээд, аймагай спортын таһагыг даагша Альберт Моноев мэдүүлнэ. Мурьсөөндэ илажа гараһан оюутадта тус коллективүүдэй профкомуудай зүгһөө бэлэгүүд барюулагдаа.

САГААЛГАНИЕ УГТАНА

Доодо-Ивалгын захиргаанай мэдэлдэ Нуур, Хубисхал, Хойто-Бэе, һүүжэ, Доодо-Ивалга һууринуудай ажалшад арадайнгаа ехэ хайндэр Сагаалганда бэлдэжэ эхилээ.

- Эдэ нютагуудта ажаһуутшад уг угаараа сугларжа, зугаа наада дэлгэхэнь, бэлсэхэнь, хүжихэнь, - гэжэ Доодо-Ивалгын захиргаанай тоо бүридхэгшэ Светлана Гырылова хооронэ хэн.

В. БАТОРОВ.

Ажалша арадаа аялга дуугаараа амаршална.

В. МАТВИЕВСКИЙИН фото.

Сагаалгание утгуулан

ЕХЭ-АБГАЙ (үнэн нэрэн Цырма юм, тээд энэ нэрийн мүнөө хэнийс дурдаггүй) аргаахан хууришаа бодож, дэгдээ үмдэб.

- Эгэтээ ошохо гэнэ гүднэ? Энэ Сагаалгана тэндээ үнгэргэх боломтойб... Зай, зай... гэж эхэ түргэн үүдэн тээш алхалба.

Зээ басаган Эржээни Даша нүхэртээ хоёр тээхэнь гарын дундээ.

Урдань гэрэй үүдэ нээжэ, Дариима Цэбэг хоёр зээнсэр басагадын хоёрт-урагшаа хоорсэгнэдэнэ.

Газаа сагаан "Жигули" хүршэгнүүлэн, бүлэнсэр болохо Булад Ехэ-Абгайгаа хүнгэнээр үргөөд, машинынгаа урда хуурида хуулгажархиба.

Энэ нигэхэдээ Ехэ-Абгай гэрэднэ түрэн нутагаа ээлжээтэй айлшалгандаа мордобо гэшэ. Амийнхы хоёрэнги, хүлын урда урданайхишаа хүнгэн шэнгээр үзэгдэб.

Нутагай үнэр гэшэ юуныс гэрэн хайхам даа! Ямаршье сагта, хэзээшье зүрхэ сэдхэлиш долоуулан байха!

Тээд мүнөө Ехэ-Абгай ээлжээтэ Сагаалгана бэшэ, зуун наһаяа утгахаяа түрэнн Эгэтээ ошобо ха юм.

Дүрбэн жэл болоод, хоридохи зуун жэлнай дүүрэхэн.

Харин Ехэ-Абгай энээнэй урдахы зуун жэлдэ энэ дэлхэй дээрэ түрэгжэ, баһа дүрбэ дахин сагаалжа үрдиһэн хүн байна.

Энэ зуун жэлэй хубилгаан хубисхал, зоболон жаргал, үхэл амидарал, дайн хөмөрлө, саһан бороо, халхи шуурган бултадаа Ехэ-Абгайн нюур шарай дээрнэ мүнөө аржытар хуу хээлээтэй, анхандаа үнжэгэн сагаан гарын зуун жэлэй ажалай сараа үлөөжэ, гэшүүһэн шэнги борсойшоо. Сагай удааншаа тэсэнгүй, нүдэнийн бүрүүлэжэ, шэхэнийн хатуужаа. Тээд зүрхэнийн хамаг юумыс бултынь дабажа гараха шадалтай байшоо. Энэ хүгшэнэй хуби заяандаа зоболонийн лэ ехэ нэн. Тиймэһээ эгээ түрүүн зүрхэнийн тэсэхгүй гэжэ ханахаар байгаа.

- Ехэ-Абгай! Та мүнөө Сагаалганаар зуун наһа хүрэхтэй! Мэдэнэгү? - гэжэ Булад Ехэ-Абгайшаа шэхэндэн хушуугаа дүтэлүүлэн, шангашааар хэлэб.

- Зуу?.. Юуныс гэрэн хашартай юм!.. Иигээд хүнийс зоболгожо байхамни гэшэ гү?.. Эхэмни ерэн зургаа хүрэн юм. Би эхэһээ дүрбэн наһа үлүү гаршааб... Миний орондо Цэбэг басаганни, Цыремпил хүргэмни ябаа наа, дээрэ нааб даа... Эхыншин оройдоо гурбатай байхада үгы. Эхыншин аха Тиймхэ дүрбэтэй байгаа. Базаржаб дүүмни гушан найман ондо хамалганда орожо буудуулаа. Дэмбэрэл-Даша дүүмни дүшэн нэгэн ондо дайнда ошоод, Москва хамгаалжа алуулаа. Цыбжит, Надмид, Даша, Дабаа, Намсалмаа, Мэдэгмаа, Дэжэд, Дулмажаб... Эдэ дүүнэри бултадаа үгы гэшэ гү? - Тиймэ.

- Тийхэдээ мүнөө Дарижап Галсан-Доржо хоёр үлэнэ гү? Анхандаа арбан дүрбэн үхибүүд хэмдй гэжэ ханадагби. Би

ЗУУН НАНАНАЙ ЗУЛА

бултанайн эгэшэ байгааб.

- Тиймэ. Дарижап абгай мүнөө ерэн наһаяа хүроо. Галсан-Доржо ахай наян наһаяа хүрбэ.

- Үшоо эдэшин залуунууд гэшэ. Бархан, Галсан-Доржо табан жэлэй дайнда ябажа, шоройдо булагдаа, хэдэн дахин шархатаа нэн. Тээд үшөө ээлэ. Бурханийн хараа... Үгы, шиний ахай Баярай - ехэ үхүүн Цыденжаб мүнөө армида бэшэ гүб даа?

- Бэшэ. Бэнь муу гээд абтаагүй нэн.

- Мүнөө армидашье абтаха гэшэнь аймшагтай болошоо ха. Тийгээд үшөө амгалан сагта юун дайгаа хэлсэгшэб, олон буряад хүбүүд алуула гэлсэдэг.

- Энэ дайн Чечняда болоно ха юм.

- Юрэдөө, сулал дайладжа байха. Миний мэдээ орохын дайн боложо байдаг лэ. Амитан зон нэгэ амарха, болихогүй, атаа жүтөөгөө орхихо, сүхэрхгүй юм гэшэ гү?.. Миний хоёртой байхада, Эгэтын дасан арамнайлагдаа нэн. Ехэ найр наадан болоһон юм. Манай эсэгэ тэндэ мориной соло дуудан юм. Нүүдэнь энэ дасанай хандаргаанда байлсааб. Айхабтаршье хүрөөтэй, аймшагтай, орон дэлхэйн урбалдажа байһандал бэлэй даа. Иигээд хамаг юумэн халаба гэн гэрээ, дахин бурхан шажан дэлгэржэ, Зацан Жууе дахин Эгэтын дасанда залаба. Би хэдэн жэлэй саана энэ шэнэ арамнайлагдаа байһандаа золтойб. Тийгээд мүнөө юумэн хуу найн, амгалан болохон гэн гэрээ, байлайшье болёод

орхиногүйл даа...

...Ехэ-Абгай таби гаран он болотор Эгэтээ лэ эл аалишааар хүдэлэ. 1941 ондо Москва Хүдоо ажахын выставкэдэ ошохо урилга абажа байтарнь, дайн эхилшоо нэн.

Бүри дайнай урда тээ республикын хүдоо ажахын наркомой орлогшо Базаржаб Будаев Москвада хуража байһан Дарижаб хамгандаа бэшэһэн нэгэ бэшэг хараад үзэе. Энэл үе Будаевэй бүлэдэ тон жаргалтай ханаһ байгаа гэжэ ханамаар.

"Хайрата Дарижабни! Би энэ бэшэг Эгэтэ нутагаа ерээд, түрэнн эхэ эсэгынгээ гэрһээ

бэшэжэ байнаб. Энээнһээ хайхан, орын онсо үнэртэй гэр энэ дэлхэй дээрэ үгы ёһотой! Зүгөөр энэ гэрни намдаа жаахан, набтархан шэнгээр мүнөө үзэгдэб. Тээд энэл боггоһоо би ажабайдалай үргэн зам тээшэ алхааб. Эхэмни намайгаа нилээд удаан хадагалһан эгээл хайхан эдэгээрээ хүндэлөө, нүүдэнь наһа бараһан эсэгэ, миний дүү басаган Дулсан тухайгаа дурдахадань, намда ехэ хүндэ байгаа.

Тийгэбэшье гэртэхимнай мүнөө булта хайнууд. Цырма, Надмид, Дарижаб болон булта эгэшэ дүүнэри эрхимээр хүдэлжэ, ударнигууд болонхой. Эдэнэри үдэшэндөө ехшүүлэй хургуулида ябажа, бултадаа уншажа хураа. Дабаа Даша хоёр зуһалан гэрээ заажа, шамайгаа зундаа айлшалажа ерэхэдэш, Карина Марина хоёртойш утгажа абахабди гэлсэн. Би эндэ жаахан Анюшкатай наадажа жаргабаб. Гурбатайхан болонхой. Дулмажаб бүри ехэ "барышня", харин Цэбэг бултангаань хайхан, сээр. Аяар арбан нэгтэй болоо. 5-дахы класста хурана. Бүхы предметүүдээрээ эрхим сэгнэлтэ абана. Юрэдөө, хүрхэй басаган, эрхим хүн болохо даа!.."

Тээд Базаржаб Будаев тэрэ зуниныншье, хожом хээээдэшье түрэнн гэртээ дахин орохо заяагүй, хамалганда абтажа, орогүй ошоһон юм. Юрэдөө, энэл үеһөө Будаевтанай гэртэ хойно хойноһоон элдэб үйлэ тодорнууд ушаржа, олон уг ехэтэй бүлэ хэдэн тээшээ таһаржа эхилэһ нэн.

Гэбэшье Ехэ-Абгайда баһа найн хайхан үдэрнүүд, жаргаланта он жэлүүд яһаа дайрадаа.

Таби гаран онуудаар Цэбэг басаганийн Улаан-Үдэдэ дээдэ хургуули дүүргэжэ, нутагайнгаа хүбүүн Цыремпил Митыповтэ хаданда гаража, гурбан хайхан үхибүүдье түрбэб. Ехэ-Абгайн хүргэн Цыремпил Цыдыпович агуухэ даие гаталжа гараһан, айхабтар найн хайхан зантай хүн байгаа. Дайнай нүүдэ тэрэ Бурядай эрхим журналистуудай нэгэн боложо, "Буряад үнэн" газетэдэ, нүүдэнь КПСС-эй Бурядай обкомдо, Бурядай радиокомитетэдэ түрүүлэгшээр олон жэлдэ хүдэлжэ, хүн зондо тон ехэ хүндэтгэй боложо, гүрэн түрүнгөө орден хайрануудта хүртэһэн байна.

Ехэ-Абгайн басаган Цэбэг Дашиевна хори, гушан жэлэй туршада Арадай гэгээрэлэй министерствэдэ, Бурядай номой хэблэлдэ эрхим хайнаар

хүдэлжэ, тон даруу, олон үгэдэ дурагүй, налгай зангаараа олоной дунда мэдээжэ байһан байгаа. Тэрэн 1974 ондо саһаа урда гэнтэ наһа баража, Ехэ-Абгайда, бүхы бүлэнэртэн, булта түрэлхидтэн юугээршье хэмжэһын аргагүй сохилто асарһан юм.

Энэ үдэрһөө хойшо Ехэ-Абгайн бэе гансата муудан юм. 1987 ондо хайрата хүргэн Цыремпилийн баһа наһа барашаба.

Тээд ажабайдал нэгэ газартаа байдаггүй, саашаа ябажал байдаг гэшэ. Ехэ-Абгайн зээ басаган Эржена Улаан-Үдэдөө багшын дээдэ хургуули дүүргэжэ, англи хэлэнэй багша боложо, баһа багша мэргэжэлтэй Даша Дашиев хүбүүндэ хаданда гаража, Цэбэг, Дарима гэжэ хоёр басагадтай болобо. Мүнөө энэ нагаса эжынгээ нэрэ абһан Цэбэг басаган эрхимээр хургуулидаа хураһанай түлөө март һара соо Америкэ ошожо ерэхэ путёвкоор шагнадаба.

Нагаса эжы бурханийн шэрээ сооһоо алтаар бэжэлэ үргэн улаан хабтаһа, хоёр улаан хайрсаг гаргажа, миний урда табиба.

Би хүншье болоһоор иимэ гү хабтаһа гартаа барижа үзөөгүй байгааб. Хабтаһанай досоо талада СССР гүрэнэй этээс улаан тамга, доронь Николай Михайлович Швернигэй табатай. "Цыденова Ханды Цыденовна - "Эхэ-герой" гэжэ үнэмшэлгэ байба.

- Мүнөө энэ гар табигшамиды гү даа? - гэжэ гэгтэ нагаса эжы намһаа асууба.

- Амиды бэд даа.

- Зай, үни удаан ябаг лэ даа.

- Нагаса эжы, та мүнөө өөрөө хэдытэй болобот? - гэжэ би асууба.

- Ленин багша мүнөө хэдытэй байха байгаа? - гэжэ тэрэ урдаһаа асууба.

- Далан юһэтэй.

- Энээнһээ дүрбэн наһа хороогш даа.

- Далан таба.

- Энэшил мүнөө миний наһан болоно гэбэ даа, - гэжэ хүгшэн.

- Энэ хоёр хайрсаг соо юун бэ? Хаража болохо гү? - гэжэ би ехэтэ һонирхон асууба.

- Болоно бэд даа. Нэгэн соонь энэ орден байдаг, - гэжэ нагаса эжы миний һонирхойе ойгожо, омогорхон, хайрхан татажа, үбсүү руугаа зааба.

хоёрдохи хайрсаг соонь миний хамаг эрхэнүүд бэшээтэй байха. Москваһе миинтээр ошохо эрхэтэйб. Тэндэ Базаржабаймни Карина, Марина, Светлана гэжэ гурбан басагад байха! - гэбэ.

Би тийхэдэнь ажабайдалай залиршагүй хүсэтэйе, хүнэй зоригой ямаршье дабаа даһан гаража шадаха байһаниие түрүүшынхиез бйлгоо нэм.

Мүнөөшье энэл хүсэн Ехэ-Абгайе түрэнн тоонтодонь асарба бэшэ аал даа?

Энэ гуламтадаа мүнөө олон түрэлхидын сугларжа, Ехэ-Абгайдаа зуун наһанай зулыс бадаруула байна.

Юрэдөө, зуун наһан гэшэмнай хүнэй үрээлэй, хүнэй хүсэлэй эгээ ехэ шатань боложо, амидыгаар нирваан болоһонтой адли болоно ха юм.

Энээнһээ ехэ хуби заяан хүн түрэнн бээдэ хаана, хээдэ одохоод даа!

Ум маа ни бад мэ хум!

дэбжээн, гуша-дүшэн жэл жаргалтай хуужа байһан Колхозойнгоо түбдээрэ тэдэ тон томо гэр үни хада бариһ оронхой нэн. Тийгэбэшье анхандаа нагаса эжынгээ хуурида бишыхан зуһалан гэрье түрэн байһан газартань орхин урилжа асараад, хашаа соонь эгээ эли газарта музейн шэнгээр табигшаниинь намайга хайшаалтай байдаг.

Энэ гэр соо Базаржаб, Амиды хоёрой эхэ, Ехэ-Абгай Будын булын үхибүүд түрэнн гараһан байна ха юм.

Наяшаг Балдан-Дамбаа бүри ехэ гэр барижа, тэнийс түбхинэн оробо. Энэл гэртэ Ехэ-Абгай зуун наһаяа утгах гэшэ...

Би эгээ түрүүн арбан дахы наһа хүрэгжэ, нагасын түрүүшынхиез Хориһоо Эгэтэ хүрэтэр ябагаар шахуу ябаа ошоһон байнаб. Тийхэдэлтэн түрүүшынхиез түрэнн дүүтэ харалсаа нэм. Энэ 1949 он байһа.

Нагаса эжы миний:

- Би Дулсан гэжэ басаган нэм. Тэрэмни Тиймхэ гүбэн хүбүүн болоод ерээ ха юм даа.

Үхибүүд тухайгаа уншөө олон мянган маанинуудыг нээнэнь тутаба бэшэ гү, гэжэ урдаһаа миний аһан утгахта бэлэй.

Нагаса эжы бурханийн шэрээ сооһоо алтаар бэжэлэ үргэн улаан хабтаһа, хоёр улаан хайрсаг гаргажа, миний урда табиба.

Би хүншье болоһоор иимэ гү хабтаһа гартаа барижа үзөөгүй байгааб. Хабтаһанай досоо талада СССР гүрэнэй этээс улаан тамга, доронь Николай Михайлович Швернигэй табатай. "Цыденова Ханды Цыденовна - "Эхэ-герой" гэжэ үнэмшэлгэ байба.

- Мүнөө энэ гар табигшамиды гү даа? - гэжэ гэгтэ нагаса эжы намһаа асууба.

- Амиды бэд даа.

- Зай, үни удаан ябаг лэ даа.

- Нагаса эжы, та мүнөө өөрөө хэдытэй болобот? - гэжэ би асууба.

- Ленин багша мүнөө хэдытэй байха байгаа? - гэжэ тэрэ урдаһаа асууба.

- Далан юһэтэй.

- Энээнһээ дүрбэн наһа хороогш даа.

- Далан таба.

- Энэшил мүнөө миний наһан болоно гэбэ даа, - гэжэ хүгшэн.

- Энэ хоёр хайрсаг соо юун бэ? Хаража болохо гү? - гэжэ би ехэтэ һонирхон асууба.

- Болоно бэд даа. Нэгэн соонь энэ орден байдаг, - гэжэ нагаса эжы миний һонирхойе ойгожо, омогорхон, хайрхан татажа, үбсүү руугаа зааба.

хоёрдохи хайрсаг соонь миний хамаг эрхэнүүд бэшээтэй байха. Москваһе миинтээр ошохо эрхэтэйб. Тэндэ Базаржабаймни Карина, Марина, Светлана гэжэ гурбан басагад байха! - гэбэ.

Би тийхэдэнь ажабайдалай залиршагүй хүсэтэйе, хүнэй зоригой ямаршье дабаа даһан гаража шадаха байһаниие түрүүшынхиез бйлгоо нэм.

Мүнөөшье энэл хүсэн Ехэ-Абгайе түрэнн тоонтодонь асарба бэшэ аал даа?

Энэ гуламтадаа мүнөө олон түрэлхидын сугларжа, Ехэ-Абгайдаа зуун наһанай зулыс бадаруула байна.

Юрэдөө, зуун наһан гэшэмнай хүнэй үрээлэй, хүнэй хүсэлэй эгээ ехэ шатань боложо, амидыгаар нирваан болоһонтой адли болоно ха юм.

Энээнһээ ехэ хуби заяан хүн түрэнн бээдэ хаана, хээдэ одохоод даа!

Ум маа ни бад мэ хум!

Цырен ГАЛАНОВ
уран зохиолш,
Бурядай Гүрэнэй
шангай лауреат,
Россин соёлой габьяата
хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГУУДЭЭРЭ: Ехэ Абгай (Цырма Будаевна Будаева) зээнсэр басаган Цэбэгтээ, Ехэ-Абгайн басаган Цэбэг, хүргэн Митыпов Цыремпил Цыдыпович зээнэр Баяр, Эржена.

Гэр бүлын альбомһоо.

Манай хөөрэлдөөн

"ХҮНЭЙ ДАЙДЫЕ..."

ХҮНДЭЛХЭРДЭЖЭ ЯБАЛТАЙ"

УГАЙ ТАБИСУУР... Залуу үеын хүнүүд энэ холбоо үгын удхыг хүсэд ухамайланшьегүй байжа болохо даа. Энэманай юун гэхэн удхатайб гэжэ ухаашалбал, ямаршье хүн уг удамайнгаа шүһыг абажа түрэдэг, тэрэнэйнгээ хуули ёһоор наһанайнь ябадал, мөргөжөл (шэг шарайһаа гадна) бүрилдэдэг гэжэ мэдээжэ. Эндэ генз, генетикэ тухай үгэ буялалдаа үүсхэхэ нэдэлгэ гаргана бэшэб. Имагтал угайнгаа шадабарни, бэлигыг залуулан абаһан хүн тухай хэлэгдэнэ.

Олондо мэдээжэ удаган Надежда Ананьевна Степанова хадаа алишье гарбалайнгаа угай бэлигыг уг залгажа абанхай гэшэ. Нүүдэй жэлнүүдтэ тэрэнэй бэлиг улам эршэ хүсэтэй болохо, холо ойрын нутагуудаар суурханхай. Италийн киношод Буряад ороной бөө мүргэл тухай фильм буулгаха болоходоо, Н. А. Степановада хандаһан, манай иишэ ерэнхэн, нүүдэлнэ Италидаа уриһан юм. Итали руу дүрбэдэхиеэ ошоһоноо Ехэ удаган хаяхан бусажа ерээ. Манай тусхай корреспондент Ц. ДОНДОГОЙ хаяхан Н. А. СТЕПАНОВАТАЙ уулзажа хөөрэлдэбэ. Тэрэ хөөрэлдөөнөө уншагдай хонорто табинабди.

Асуудал:—Итали хэды дахин ошоһоноо тооён. алдажархёо бэшэ аагта? Тэршье—тэрэ. Ламнай хүнһөө ондоо гэхэ гү, али түбһэн хүнэй нүдэндэ харагдааггүй юумые харадаг гэшэ аабта даа. Италиар ябахадатнай, юрэ бусын юумнүүд харагдана гү?

Харюу:—Харагдаа ааб даа. Жэшэнь, гэгээн Петрые 6-дахи зуун жэлдэ саазалһан газарта (Римдэ) үндэр гэгшын бахана зооготой. Тэрэ баханые гранит шулуутар бүтээгээд зоогон юм гэнэ. Минни харахада, хонхын сохихо бүри бахана дээшэ дэгдэнэ. Хүб хүхэ дүлэн буутаад, улам ута болохо юм. Тэрэ энэргинь гэхэ гү, али замбуулинһаа сэхэ бууһан эршэ хүсэн газарай зүг бүхэндэ тарана, Баханын дүрбэн зүгтэ аб адли хэмжээнэй зайда хини халхитай бурханай дүрэ бии болоно. Дүрүн аман дээрэ барихада, дороһоо дулаан агаар үлэнэ.

Гэгээн (апостол) Петрооо эхилээд, хэды папа байгаа—бултанайнь список Ватиканай хүмэ соо бии ха. Би тэрэ хүмэе газарһаань харааб. Мүнөө Пий папа Ватиканай удамарша байна гэшэ ааб даа.

Асуудал:—Анха түрүүн Рим ошоходоо, юу хараабта?

Харюу:—Этигэхэ гүт, үгы гү—Итали мордохёо Улаан-Үдэһөө гараһанһаан хойшо буряадуудай шоно угай бурхад ото дахалдажа ябаа. Би шоно угай бэшэ, абзай угай хамнайб, юундэ гэгтэ ондоо угайхид намайе дахаба гэшэб гэжэ ханаандаа гайхахын ехээр гайхабаб. Римдэ зочид буудалда буутаад, түрүүшын хүнүүдтэ унтаж ядааб. Үнөөхил шоно угайхид ерээд лэ болхо юм бэшэ. Нүүдэлнэ эмэ шоно өөрөө орожо ерээб гэшэ. Тийхэдэнь Рим хотые бии болгоһон Рем Ромул хоёр хүбүүдые эмэ шолу хүөөрөө тэжээһэн гэжэ домог бии хамнай гэгһэн бодол тархидам сахилгаан шэнгээр ялас гэшоол даа. Тийгэжэ ойлохолоорни, шоно угайхид отго харагдахаа болишоо. Жэгтэй даа. Байгалай эрьсөөн шоно угайхид, Рем Ромул—эдэнэй хоорондо ямархан иоуса холбоо бииб, мэдэхын аргагүй. Эхээн тухай итальян нүхэдтөө хэлэхэдэ, Рем Ромул хоёрһоо үдэһэн зон хадаа бидэ шоно угайхид болонобди гэжэ тэдэмни баталаа нэн. Италийн зон Рим гэжэ городоо нэрлэдэггүй, харин Рома гэдэг байна.

Үшөө нэгэ итальян городе бидэ Неаполь гэнэбди. Харин итальян зон өөһэдөө тэрэниие Неаполи гэнэ. Сахиусаниинь—эрхүн. Үндэр, малааншаг, сагаан шарайтай. Неаполь абаашахадань, сахиусаниинь ехэл хайнаар утгаа. Хажуудань, эхэнэрүүд, олон зон.

Милан шадар Сантья хото байна. Тэрэ город саб сагаан шарайтай, үндэр сахиусантай. Би шоно уттайб гэжэ намда ойлуулаа. Тэрэ сахиусанайн, үдэр февраль соо тэмдэглэгдэдэг гэнэ. Тийгээд лэ сагаан шарайтай гэнэ.

Асуудал:—Тэдэ сахиусадтай яагаад, ямар хэлэн дээрэ харисанабта?

Харюу:—Заатагүй ямар нэгэ хэлэн дээрэ хүнүүдтэл адляар хөөрэлдэхэ бэшэ юм. Бүхы махабадын мэдэрэлэй хэлэн гэжэ байдаг юм лэ даа. Дээрэ хэлэһэнэе халта үргэлжэлүүлхэдэ, иимэ байна. Намайе дахуулжа, абажа ябаһан итальян нүхэдтөө хараһанаа хэлэхэдэ, тон гайхалдаха юм. "Буруу хэлэнэ гүб?"—гэхэдэ, тон зүб гэдэнэ. Энэ городто, энэ хадаа тиймэ зүһэтэй эзэн-бурхан харагдаа гэхэдэ: "Тиймэ, тиймэ. Түүхын ёһоор тиймэ байха",—гэхэдэ юм.

Асуудал:—Үшөө ямар асуудалаар ошоһон болонобта?

Харюу:—Бөө шажанай асуудалаар конференци тэндэ зарлагдаа юм. Тэрэ конференцидэ би элидхэл хээб. Сэхыень хэлэхэдэ, хари хэлэ мэдэхгүй байхада, одоо гасалан байна даа. Хэлэһэн юушын ханаһан соош сэхэ оршуулһан юм гү, али парюу болгодог юм гү—мэдэхын аргагүй. Тийгээд лэ наһанайнгаа эртэдэ хари хэлэ, илангаяа англи хэлэ шудалыт гэжэ Буряад оронойнгоо залуушууд хандаха байнаб.

Асуудал:—Үшөө ямар наһамжатай бусаабта?

Харюу:—Мүнөө саг ондоо боложо, олзын хэрэг эрхилэгшэд манда олоһороо. Уласхоорондын хариасаа тогтоохо гэжэ хүбүүд, басагад хариин оронуудаар насхы-налаг гүйлгэдэнэ. Тийхэдэ мэхэ-гохо гаргахаа нэдэдэг ха. Россин коммерсантнуудта дурагүй, манайхид нэрэ хүндэгүй гэжэ би ажаглааб. Тийгээд лэ хээзэнэйшье үедэ хариин газар хатуу юм гэжэ элинсэг хулинсагнай хургадаг байһан гэшэ. Хари холын газарта ошоод, хамаагүй мунхагаар, муниһаар ябажа болохогүй даа. Хари газарай хуули шанга. Тэрээн дээрһээ тэндэхи сабдагуудта, эзэдтэ харбуулжа, гасаалуулжа, тодортожо болохо бшуу даа. Аалин намдуугаар, наринаар, бээс зүбөөр, тэндэхи орон нутагай зан заншал гэшые хүндэлжэ ябаха гэжэ илангаяа буряад хүбүүдтэ ойлуулдаг наа, ехэл хайн ха нэн.

Корреспондент:—Тон зүб хэлэнэт даа. Угсаатанаймнай бэлхилгэй дуун соо ингэжэ хэлээтэй хамнай даа:

Хада газар
Халгаан байдаг—
Хараашалжа ябалтай.
Харин газар
Хатуу байдаг—
Хүндэлхэдэжэ ябалтай.
Хүнды газар
Хүнхитэй байдаг—
Хүдөөшэлжэ ябалтай.
Хүнэй дайда
Хүйтэн байдаг—
Хүндэлхэдэжэ ябалтай!..

Н. А. Степанова:—Тон зүб хэлэгдэ, яаха аргагүй зүб!

Корреспондент:—Һонин һорьмой дуулаһантнай хайн даа.

Н. А. Степанова:—"Буряад үлэһэн" хүүдэлмэрилэгшэдтэ, бүхы уншагдаһа, бүгэдэ буряад зондо ерэхээс байһан Сагаалганай амар мэндые хүргэе. Гал Хулгана жэлдэ газзагаа гайгүй, гэгтэ гэмгүй, бурхантай, буянтай, бултаандаа ан-бун, амгалан амидархамнай болтогой!

Корреспондент: Болтогой!..

Үнгэрэгшэ зун Улаан-Баатарта Дуйнхорай ваан табихын урда тээ Далай-ламын гэгээнтэн Богдо Зонхобын "Ламримые" ("Боди мүрэй ехэ зэргые") айлдаа юм. Тийхэдэ иимэ нэгэ зүбшэл оруулалсаа нэн:

"Багшяа даган, сансараһаа мултаржа гэхэ гү, али нирваанда хүржэ, ерээдүйдэ хайн түрэл оложо шадахаб гэжэ батаар этигэдэг болохо ёһотойт. 10 сагаан буян үйлдэжэ ябахань шухала. Муу ябадал муу үрэ хойшолонтой, харин хайн ябадал хайн үрэ хойшолонтой байха гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Муу заяанда түрэхгүйбди гэжэ батаар этигэхэ үндэһэн манда үгы. Имагтал Гурбан Эрдэнидэ этигэл ябуулһанай ашаар муу заяанһаа абарагдааг юм.

Сансараһаа сүлөөрэлгэ, Бурханай Ном юун болоноб? Сэдхэлэй нүгэл баршадые болуулхын тула тон түрүүн муу ябадалаа багадхаха хэрэгтэй. Хоёрдохёор, муу ябадалай шалтаганһаа халаха. Гурбадахар, сэдхэлдэ муу ябадалай үлээһэн мүр сараануудые үгы хэхэ.

Нүгэлнай юундэ олон болоноб? Тэдэ гол

Эртэ урдымнай оюн бэлигэй дээжэһээ

ГУРБАН МАЛАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Энэ мүнөө уншагдай хонорто дурадагдана номые түбэдэй эрдэмтэ лама Дандар-гэлэн Лубсанцэрэн хоёр зохёһон юм. Монголой эрдэмтэ лама Агваанхайдав тэрэниие бүри XVIII зуун жэлдэ оршуулан гаргаһан байгаа. Мяха эдихэ шунал Бурханай Ном хургаалтай тааралданагүй, тиймэһээ энэ шуналаа али аргаар багадхые оролдохо хэрэгтэй гэгһэн тобшолол тэрээн соо хэгдэнэ. Энэ удхаараа дээрэ дурадагдана Далай багшын хургаалтай тон адли. Гэхэһээ байха бүри 2500 гаран жэлэй саана Бурхан багшын айлдана хургаалнуудай дунда амитаниие алахагүй гэгһэн хургаал нэн түрүүшын һуури эзэлһэн гэшэ бээ. Энээн тушаа одоо сагташье бодожо үзэхөөр лэ байна.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЭНЭ ИОРТЭМСЭДЭ хүн түрэлтэн, лама, харагүй - ута наһа наһалжа, буян үйлэдэжэ ябаһан мүртөө энэ бээ хайрлан, тэжээл хүндэлжэ, мяха эдихэ шуналын байшагүй болоно. Үдэртөө адагтаа 4-5 эдэхэдэ, нэгэндэнь заабол мяха эдихэ ёһотой шэнги болонхойе хүн бүхэн хайн мэдэнэ.

Ямаа, хони, үхэр гурбаниие нядалжа алахын тула хашаа соогоо хаагаад байһан үе.

Ямаан: Энэ хубарагтай айл бидэниие юунэй тулада гэдэһемнай үлдөөжэ, үлбэр болгон уянаб?

Үхэр: Лама хүн ном уншана бээ. Миил уяагүй байха.

Ямаа: Үхэр, шамайе хүсөөр ехэ тула ашаа ашааха уяа бээ. Эмэ ямаан байбали, һу хаахань

магадһэн бээ. Харинэрэ ямаан байһан намайе юундэ уянаб?

Хонин: Миннигэдэһэн үдэнэ, хүйтэн газарта хүни даарана. Ямар ехэ зоболонтой юм?

Үхэр: (Юрэдөө нэжэглэхэ ханаагүй) Алишье талаараа лама, хубараг нигүүлсхы шажаниие баригшадай эрхим мүн. Тэдэ санаартанай бидэниие хорлохогүйнь лабтай.

Ямаан: Тиймэ наа, бидэниие юундэ уянаб?

Үхэр: Намда сэдхэл зобохо юумэн үгы даа. Тэдэ үдэр бүри зальбарал үйлдэдэг, уншадаг тула айлдана үйл. Шүтэлгэтэй хүн амитан бидэндэ хоро хэхэ ёһогүй. Хүн бала мандал адли амитай, аминдаа гамтай тула бү айты.

Хоёрдохёор, амитан бүгэдэ амгаланниие сахиад, амгалангай ухаан түгэлдэр түгэсэхэ болтогой, амитан бүгэдэ зоболонгой далайһаа холодохо болтогой гэжэ нүдөө анин, тэдэ лама харагүй мүргэл хэдэг тула бидэндэ амгаланниие ерүүлхые, ханалсажа байнал даа. Санаар, сахилтай хүн зон үдэр бүри хамаг амитанай тулада буян үйлдэхын ама абаһан тула тэрэнэе мартаагүй байха. Буян үйлдэхэ гэдэгые хамаг амитанай тулада, оёрынгоо тулада бэшэ гэжэ ехэнхидэ зальбардаг ушарһаа бодоходо, тэдэнэй бидэндэ хоро хэхэгүйнь лабтай. Муу дайсаншые оёрынгоо үгэ ханадаг хамнай. Маргааша үглөө үбһэ, уһа бидэндэ үгэнэ бээ.

Хонин: Тиймэ наа, бидэниие эндэ юундэ уяа хэлэй? Бү нэжэглэе, зальбаралтай шаби хүн зоболонһоо тонилгохо, абархаһаа бэшэ хорлохо, алахагүй гэжэ ямааншые хэлэнэ бэлэй.

ТИИҺЭЭР БАЙТАР үүр сайжа, наран мандаг гараба.

түлэб бэеын 3 муу ябадалһаа, хэлэнэй 4 муу ябадалһаа, сэдхэлэй 3 муу ябадалһаа эхитэй (дүн хамта 10 хара нүгэл болоно гэшэ бээ. — Оршуулагшын ажаглалта). Мүнөө сагта илангаяа бэеын хальхай ябадал элдэб үбшэнгүүдтэ хүргэдэг. Хорото ундануудые, архи уулга мүн лэ адли хойшолонтой. Хара хүндэ хорюултай бэшэ юм бээ, харин ламанарта огто болохогүй. Эльгэнэй үбшэ нэргылхын тула архи багаар уухые оролдогты. Тамхи, элдэб хорото бодосуудые хэрэглэхээс тэбшэгты.

Монголдо, Түбэдтэ мяха багаар эдигты гэхэ арг агүйб. Гэбэшье мяха хэрэглэлгээс бага болгохо ёһо тойт. Энэениие яагаад туйлахаб гэбэл, ондоо ороонуудай жэшээгээр ногоон эдэс, ургамалһаа абтаһан эдэс элбэгжүүлхэ хэрэгтэй.

Нүгэл хилэнсын нүлөөе багадхын тула нирваан бии юм гэжэ мэдээд, Хотогтын Дүрбэн Үнэниие ойлгохо хэрэгтэй. Сэдхэлэй нүгэл хилэнсэ, мунхаг болобол зоболонгой эхин болоно. Нирваан гэшэ нүгэл хилэнсэһээ гүйсэд сүлөөрһэн байдал болоно. Тийн зүб мүртэ ороһоной ашаар нирваанда хүрдэг юм".

Тэрэ ламатай айла нэгэ хара хүнэй ерээд, гэртэ орохые ямаан хараад, шагнан соносоходонь, тэдэ иигэжэ хэлэбэ.

Хубараг: Тэрэ хашаа соо уяатай байгаа хони, ямаа, үхэр гурбаниие мяхан болгохоёо асарһан бэлэйбди. Яргашан (мал гайрадаг хүн), ши түхээржэ, бэлэн болго.

Яргашан: Ламатай айлдай юумэ бүтээбэл, хайн байгаа. Тээд би сүлөөгүйб. Үхэрыень нэгэ хүндэ хэлэжэ үйлэдүүлэ.

Хубараг: Хубараг хүндэ амитаниие алаха ушар яажа байлаб даа. Юрэнэ, үдэри зоог хубарагуудтэ хэхэ гэгһэн юмби. Та тэдэ хони, ямаа, үхэр гурбаниие алажа үйлэдэйт даа.

Яргашан: Үдэри зоог болгохо тула алангүй байхын аргагүйл хэн хойнонь заахан хүлээхые зүбшөөрыт. Би гэртээ харижа, үхэрэй толгой сохихо томо мунса ба хони, ямаа алаха ярганай хутага асарһуу. Таанар үхэрэй хул хүлихэ аргамжа, шуһа абаха хаба, һуулга бэлдээрэйт.

Хубараг: Зай, хайч даа. Бултыень бэлэн болгохобди. Түргэн ерээрэйт.

ТЭРЭ АЙЛАЙ хубараг яргашан хоёрой хэлсэһэн үгые ямаан соносоод, нүгөө хоёртоо хэлэбэ. Гурбуулан гасалхын ехээр гасалжа, алтан аминһаа хайра гамтай юумэ үгы хэн тула ехээр айжа, гуниглан ганхажэ, нөлбоһо гоожуулан байхын үедэ аилай хүбүүн ерээд, тэдэ алуулха гурбан малай тарган туранхайе нюрбан дээгүүрнэ дараад үзэжэ байбашье, эрхихеэ бариһан зандаа маани уншахань дуулдана.

БУДАЖАБАЙ БАЛЬЖИДМАА буряадшалба.

(Түгэсхэлын хожом гараха).

Элүүр энхын булан

АЛИРНАН ЯМАР ТУНАТАЙБ?

Диабет үбшэндэ алирһанай жэмсые тэрэ зандань хэрэглэхэдэ, ехэл туһатай байдаг. Хүнгэн шанартай гипертони үбшэндэ, тархияа ехээр үдэхэдөө, алирһанай шүүһэ уухада, хайн юм.

Нүлхэн соохи шулуу хайлуулха хэрэгтэ алирһанай набиһан онсо үүргэ дүүргэхэ байна. Бусалһан стакан уһан соо нэгэ халбага набиһа хээд, 30 минутын турша соо эдээшүүлхэ, нүүдэлнэ тэрэнэе шүүхэ ёһотой юм. Үдэртэй 4-5 дахин эдээшүүлһэн энэ зүйлөө эдээнэй хоёр халбага ууха эрилэгтэй.

Нэлхэн ба хабанда алирһанай набиһанай шүүһэ хэрэглэхэ гэгбэл, стакан уһан соо сайн хоёр халбага набиһа хээд, арба минутын хутасаа соо бусалгаха, удаань тэрэнэе хүргөөд, шүүхэ ёһотой. Тийгээд энэ шүүһээс үдэр соо ууха.

Һүниндөө шээһээс барижа шадааггүйшүүлые аргалха хэрэгтэ алирһан нилээд туһа хүргэдэг. Хоёр стакан бусалһан уһанда эдээнэй хоёр халбага алирһанай жэмс ба набиһа хэжэ, бага гал дээрэ арба минутын туршада бусалгаад, нүүдэлнэ хүргөөд, шүүхэ хэрэгтэй. Тэрэнэйнгээ тэн хадаһынь үхибүүндэ үдэр соо хэдэн таһалжа уухыень үгэхэ, үлэгшэ хахадаа үдэшэлэн унтахын урда тээнэ уулгаха байна.

"Арадай медицинын рецептнүүдһээ" абтаба.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГҮҮДЭЭР БАЯСУУЛХА...

(Хүүхэлдэйн "Үльгэр" театрай февраль
харын репертуар тухай)

Арбан хоёр жэлэй аха заха гэжэ нэрлэгдэһэн ама сагаан хулгана жэлэймнай эхилхэ үдэр-Сагаалганай хайндэр - дүтэлжэл байна. Эртэ урда сагаан монгол туургата арадуудай нангин хайханаар сахижа, улам ехээр үргэжэ дэбжүүлжэ ябаһан энэ ехэ хайндэрые хайханаар, энеэдэ наадатайгаар утгата зорилготойгоор республикымнай театрнууд, мүн уран хайханай олон тоото коллективүүд эдэбхи үүсхэлээ гаргажа, арга боломжоёо бэдэржэ, эршэмтэй бэлдэлгэ ябуулжа байнхай.

Энэталаар жэшээ болгон хэлбэл, республикын хүүхэлдэйн "Үльгэр" театрай коллективые дурдажа болоно. Театрай февраль харын репертуарта шэнэ хоёр зүжэг оруулагданхай. Ород арадай агуухэ поэт А.С. Пушкинай Дадон хаан тухай үльгэрые үхибүүдшье, ехэшүүлшье баран мэдэнэ ёһотой. Эгээл энэ үльгэрэй удхаар, найруулагдаһан шэнэ зүжэг театрай артист Д. Жамсуеэз бэлдэжэ, эдир харагшадтаа эдэ үдэрнүүдтэ бэлэглэбэ. Үльгэрэй удха, үйлэнь баранда мэдээжэшье хаань, артист онсо өөрын тайлбаритайгаар тэрэндэ хандажа, хонирхолтой шийдхэбэринүүдые оложо, тон гүнзэгыгөөр, удха түгэлдэрөөр тэрэниие харуулжа шадаа. Үхибүүд энэ зүжэгы: саашадаа хонирхон хараха бээ гэжэ ханагдана.

Сагаалганай хайндэрэй үдэрнүүдтэ, имагтал февралин 19-һөө 25 бологтор Хүүхэлдэйн театрта хүгжэм дуута хүхиотэй хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Найрай эдэ үдэрнүүдтэ үхиоүүдые, ерэнэн айлшадые Сагаан ургэн түрүүтэй, Нармагшан, Гахай, Хулгана жэлнүүд утгата, хүхиоу зугаа, наада дэлгэхэ. Мүн тиихэдэ тэдэнэр эдиршүүлэй хонгёо шүлэг, дуунуудые шагнаха, бэлэг сэлэгээ бариха, үрээлэй хайхан үгэнүүдые хэлэхэ. Удаань театрта ерэнэн эдир айлшадта, тэдэнэй аба эжынэртэ Буряадай мэдээжэ зохёолшон, драматург М. Батоинай "Долоон үндэгтэй дохон Шазгайтай үльгэр" гэхэн хонирхолтой зүжэг харуулагдаха байна. Энэ зүжэгэй удха тухай тобшо тэдыгээр хэлэхэдэ, иймэ: ухаансар мэхэтэй Үнэгэн, найрхуу тэнэг шаазгайе мэхэлэһэн үндэгэнүүдыень буляан абана. Тиихэдэнь дохон Шазгайтай зэргэлжэ хуудаг хүршэнэрын Сандаг-Доржо хубараг, ама Сагаан Хулгана гэгшэд тэрэниие хамгаалжа, арга мэхэтэй Үнэгы хэхэхэ гэжэ шийдэнэ. Тээд үнэн дээрээ Үнэгэн абгай үлүү тэнэг Шаазгайда ухаа зааха зорилготой, үндэгэн үдэнь мэхэлэн абан байшоо. Хүнэй хомхойе, үлбэр тэнэгы шүүмжэлһэн, хани барисаа, хайхан сэдхэл, хүбэлгэн ухаа магтаһан энэ зүжэг үхибүүдэй дурые татахань дамжаггүй.

Эдэ шэнэ зүжэгүүдһээ гадуур февраль нара соо хүүхэлдэйн "Үльгэр" театр А. Попескугэй "Пит и Муф", Б. Шергинэй "Митроба", Э. Анохиной "Гуси-Лебеди" гэхэн зүжэгүүдые үхибүүдэй анхаралда дурадхана. Эдэ зүжэгүүд театрай тайзан дээрэ үнэнэй табигдажа байһан, тиибэшье үшөө дахин тэдэниие ерээжэ харахада, хонирхолтой байха бэшэ гү?

Уринабди таанадаа, үхибүүд, хүндэтэ түрэлхид! "Үльгэр" театрай гарагай 6-най, 7-ной, 1-нэй үдэрнүүдтэ 12, 15 сагуудта зүжэгүүдэ харуулжа байдаг гэжэ хануулнабди.

В. ШАГДУРОВ,

хүүхэлдэйн "Үльгэр" театрай литературна талые даагша.

ЭДИРШҮҮЛ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР БЭЛДЭНЭ

Ивалгын аймагай Оронгын дунда хургуулида "Үүрэй толон" гэхэн эдиршүүлэй дуу, хатарай фольклорно ансамбль яһала урагшатай ажаллажа байна.

1994 ондо "Үүрэй толонхойд" Гэсэрэй хайндэрые угтуулан үнгэргэгдэһэн республикын уран хайханай харалгада эдэбхитэйгээр хабаада бэлэй. Тус хургуулин 8-даху классай хурагша Саян Будаев эдир Гэсэрэй ролийе шадамар бэрхээр гүйсэхэжэ, лауреат боложо, түрүүшын хуурида гараа хэн.

Эрэнди жэл эжин-Тоблоодо үнгэргэгдэһэн "Дангина-94" гэхэн конкурсо 8 хурагшад Оронгоһоо хабаада. Тэдэнэй дундаһаа Наташа Хынзеева, Юлия Ленхобоева алишье талаараа гоё хайханууд, бэрхэнүүд байжа, түрүүшын хууринуудые баһал эзэлээд хэн.

Үнгэрһэн 1995 ондо "Үүрэй толонхой" гэцүүд хургуулингаа буряад хэлэнэй багша Янжидла Мироновна Сондуевагай хүтэлбэри доро ялас гэмээр дуу, хатар бэлдэжэ, бусад ансамблнуудай дундаһаа нэрээ нэрлүүлэн ерээ бэлэй.

Мүнөө Сагаалгание угтуулан тус ансамблинхид цэнэ түсэб зохёонхой, тэрэн дээрэ хүдэлжэ байна. Буряад арад зоной баян түүхэ, хайн хайхан абари зан, сэгсэр мэрэгн таабари, үрээлүүдые хэрэгээжэ ябаһан эдиршүүдэ зохёохы хэрэгтэнь үндэр амжалтануудые хүсэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: "Үүрэй толон" апсамблһы эдиршүүл дуугаа хангюурдана.

В. БАТОРОВ.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

ШАТАР. хүүлэй үедэ "Бригантина" гэжэ хүүгэдэй клубта шатарай мурьсөөнүүд олоор эмхидхэгдэнэ. "Бурятия" газетын шанда хүртэхын түлөө "Шатарай Оскар-95" гэхэн мурьсөөнэй түгсэхэлэй нааданууд эндэ үнгэргэгдэжэ байна. Манай республикын бэлигтэй бэрхэ бүхы шахуу шатаршад нёдондо жэлэй элдэб мурьсөөнүүдэй дүнгүүдээр энэ нааданда хабаадана. Түрүүшын уулзалгаһаа хюлгэнүүд дээрэ шанга тэмсэл болобо. Мүнөө спортын мастерта кандидатууд Чингис Бальжиев, Баатар Самбуев, Баяр Доржиев, Иван

Тулохонов болон бусад түрүүлжэ ябана. Үлөөшэ гурбан тур хэнэнь илажа гараха байһые элирүүлхэ юм.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. СССР-эй болон Россин Федерацин габыата тренер Виктор Дмитриевич Домниной хурган хоридог уласхоорондын классай спортын мастернууд Сергей Федотов, Юрий Чижов, Наталья Соломинская, Анастасия Данчинова гэгшэд Россин суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, мүнөө үедэ Кисловодск хотодо хорилго бэлдэхэл хэжэ байна. Кроссой урилдаагаар маршарын хээр үнгэргэгдэхэ дэлхэйн

чемпионата тэдэнэр хабаадаха юм.

ГИИР. Гиир үргэлгөөр Россин Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү нуури эзэлхын түлөө мурьсөөн февралин 23-25-да Смоленск хотодо эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Улаан-Удын гарнизонной сэрэгэй алба хаагшад, уласхоорондын классай спортын мастернууд Сергей Леонов Александр Мальков хоёр энэ мурьсөөндэ хабаадаха зорилготойгоор хорилго хэжэ байна. Урда тээнэ тэдэ оронойнгоо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпионудай нэрэ зэргэдэ оло дахин хүртэнэн юм гэжэ тэдэнэй тренер спортын мастер Сергей Иванович Деханов хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редакторай орлогшо С.Д.РИНЧИНОВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М.Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П.Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПИНТАЕВ В. П. (хэблэлэй директор), ЦЫРЕНДОРЖИЕВ Ц.Б. (редактор), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвиллин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэбэг 4000. Хэблэлдэ тушаагдана саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорайн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүригхэлдэ абтанхай. Заказ №30.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмный - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-60-91, таһагууд: нийгын-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-63, ололонтын хуудалмэринин ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршүүлгын - 2-67-81; корректорнуудай - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнууд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтер - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.